KOMISIA EURÓPSKYCH SPOLOČENSTIEV

Brusel, 21.6.2007
KOM(2007) 350 v konečnom znení

2007/0123 (AVC)

Návrh

ROZHODNUTIE RADY

o podpísaní Dohody o stabilizácii a pridružení medzi Európskymi spoločenstvami a ich členskými štátmi a Čiernohorskou republikou v mene Európskeho spoločenstva

Návrh

ROZHODNUTIE RADY A KOMISIE

o uzatvorení Dohody o stabilizácii a pridružení medzi Európskymi spoločenstvami a ich členskými štátmi na jednej strane a Čiernohorskou republikou na strane druhej

(predložené Komisiou)

DÔVODOVÁ SPRÁVA

1. Pripojené dva návrhy predstavujú právne nástroje na podpis a uzatvorenie Dohody o stabilizácii a pridružení medzi Európskymi spoločenstvami a ich členskými štátmi na jednej strane a Čiernohorskou republikou, ďalej len „Čierna Hora“, na strane druhej: (i) návrh rozhodnutia Rady o podpísaní dohody; (ii) návrh rozhodnutia Rady a Komisie o uzatvorení dohody.

2. Európska komisia v apríli 2005 predložila štúdiu uskutočniteľnosti, ktorej predmetom bola dohoda o stabilizácii a pridružení so Srbskom a Čiernou Horou[1]. V správe sa konštatovalo, že Srbsko a Čierna Hora boli dostatočne pripravené na rokovania o dohode o stabilizácii a pridružení a Rada Európskej únie 3. októbra 2005 prijala rozhodnutie o poverení Komisie rokovaniami o dohode o stabilizácii a pridružení so Srbskom a Čiernou Horou. Rokovania so Srbskom a Čiernou Horou o dohode o stabilizácii a pridružení sa začali 10. októbra 2005.

3. Po referende, ktoré sa uskutočnilo v máji 2006, prijal parlament Čiernej Hory 3. júna 2006 vyhlásenie o nezávislosti a Čiernohorská republika vystúpila zo štátneho spoločenstva Srbska a Čiernej Hory. Následne boli 24. júla 2006 prijaté nové smernice pre rokovanie s Čiernou Horou a tento proces sa začal 25. septembra 2006. Rokovania boli ukončené 1. decembra 2006 a výsledky týchto rokovaní o dohode o stabilizácii a pridružení boli po prerokovaní s členskými štátmi EÚ parafované 15. marca 2007 v Podgorici.

4. Dohoda o stabilizácii a pridružení má tieto hlavné prvky:

   – zabezpečenie politického dialógu s Čiernou Horou;

   – ustanovenia týkajúce sa regionálnej spolupráce, vrátane perspektívy zriadenia zón voľného obchodu medzi krajinami regiónu;

   – perspektíva zriadenia zóny voľného obchodu medzi Spoločenstvom a Čiernou Horou do piatich rokov od nadobudnutia platnosti dohody;

   – ustanovenia týkajúce sa pohybu pracovníkov, slobody usadiť sa, poskytovania služieb, bežných platieb a pohybu kapitálu;

   – záväzok Čiernej Hory aproximovať svoje právne predpisy k právnym predpisom ES, najmä v kľúčových oblastiach vnútorného trhu;

   – ustanovenia týkajúce sa spolupráce s Čiernou Horou v mnohých oblastiach, vrátane spravodlivosti, slobody a bezpečnosti;

   – ustanovenie o zriadení Rady pre stabilizáciu a pridruženie, ktorá vykonáva dohľad nad vykonávaním tejto dohody, Výboru pre stabilizáciu a pridruženie a Parlamentného výboru pre stabilizáciu a pridruženie.

[1] KOM(2005) 476 v konečnom znení, 12. apríl 2005.

5. Komisia žiada Radu, aby definitívne schválila znenie Dohody o stabilizácii a pridružení, ktoré bolo vypracované v úzkej spolupráci s osobitným výborom vytvoreným na tento účel (menovite COWEB) a aby na základe dvoch pripojených návrhov začala postupy vedúce k podpísaniu a uzavretiu tejto dohody.

6. Pokiaľ ide postupy vedúce k podpisu a uzavretiu dohody, sú odlišné pre každé z dvoch Európskych spoločenstiev (t.j. pre Európske spoločenstvo a pre Európske spoločenstvo pre atómovú energiu):

   a) v súvislosti s podpisom sa v prvej vete prvého pododseku článku 300 ods. 2 Zmluvy o ES stanovuje, že podpis dohody v mene Európskeho spoločenstva musí byť predmetom osobitného rozhodnutia Rady. Zmluva o Euratome žiadnu podobnú požiadavku neobsahuje;

   b) pokiaľ ide o uzatvorenie dohody:

   – dohodu v mene Európskeho spoločenstva uzatvára Rada, po získaní súhlasu Európskeho parlamentu, na základe článku 310 Zmluvy o ES;

   – podľa článku 101 Zmluvy o Euratome udeľuje súhlas s dohodou v mene Európskeho spoločenstva pre atómovú energiu Rada, a dohodu následne uzatvorí Komisia.

7. V súlade s uvedeným Komisia žiada Radu, aby (i) rozhodla o podpise dohody v mene Európskeho spoločenstva, (ii) uzavrela dohodu v mene Európskeho spoločenstva a udelila svoj súhlas na uzavretie dohody Euratomom.

   Dohoda vstúpi do platnosti len za predpokladu, že ju ratifikujú všetky členské štáty.

Návrh

ROZHODNUTIE RADY

o podpísaní Dohody o stabilizácii a pridružení medzi Európskymi spoločenstvami a ich členskými štátmi a Čiernohorskou republikou v mene Európskeho spoločenstva

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o založení Európskeho spoločenstva, a najmä na jej článok 310 v spojení s prvou vetou prvého pododseku ods. 2 jej článku 300,

so zreteľom na návrh Komisie[2],

keďže:

(1) Rokovania s Čiernohorskou republikou o dohode o stabilizácii a pridružení medzi Európskymi spoločenstvami a ich členskými štátmi na jednej strane a Čiernohorskou republikou na strane druhej, sa skončili.

(2) Obchodné ustanovenia obsiahnuté v tejto dohode majú výnimočnú povahu, súvisia s politikou vykonávanou v rámci procesu stabilizácie a pridruženia, a nezakladajú pre Európsku úniu žiadny precedens v obchodnej politike Spoločenstva so zreteľom na iné tretie krajiny než krajiny západného Balkánu.

(3) S výhradou jej neskoršieho možného uzavretia by sa dohoda parafovaná 15. marca 2007 mala podpísať v mene Európskeho spoločenstva,

ROZHODLA TAKTO:

Jediný článok

S výhradou neskoršieho možného uzavretia Dohody o stabilizácii a pridružení medzi Európskymi spoločenstvami a ich členskými štátmi na jednej strane a Čiernohorskou republikou na strane druhej sa predseda Rady poveruje, aby určil osoby splnomocnené na jej podpis v mene Európskeho spoločenstva.

V Bruseli

Za Radu
predseda

[2] Ú. v. EÚ C […] […], s. […].

2007/0123 (AVC)

Návrh

ROZHODNUTIE RADY A KOMISIE

o uzatvorení Dohody o stabilizácii a pridružení medzi Európskymi spoločenstvami a ich členskými štátmi na jednej strane a Čiernohorskou republikou na strane druhej

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,
KOMISIA EURÓPSKYCH SPOLOČENSTIEV,

so zreteľom na Zmluvu o založení Európskeho spoločenstva, a najmä na jej článok 310 v spojení s poslednou vetou prvého pododseku ods. 2 jej článku 300 a druhým pododsekom ods. 3 jej článku 300,

so zreteľom na Zmluvu o založení Európskeho spoločenstva pre atómovú energiu, a najmä na druhý odsek jej článku 101,

so zreteľom na návrh Komisie,

so zreteľom na súhlas Európskeho parlamentu[3],

so zreteľom na súhlas udelený Radou v súlade s článkom 101 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva pre atómovú energiu,

keďže:

(1) Dohoda o stabilizácii a pridružení medzi Európskymi spoločenstvami a ich členskými štátmi na jednej strane a Čiernohorskou republikou na strane druhej bola v súlade s rozhodnutím Rady č. […]/[…]/ES z […][4] podpísaná v mene Európskeho spoločenstva v [Bruseli/Luxemburgu] dňa […] 2007 s výhradou jej neskoršieho možného uzatvorenia.

(2) Obchodné ustanovenia obsiahnuté v tejto dohode majú výnimočnú povahu, súvisia s politikou vykonávanou v rámci procesu stabilizácie a pridruženia, a nezakladajú pre Európsku úniu žiadny precedens v obchodnej politike Spoločenstva so zreteľom na iné tretie krajiny než krajiny západného Balkánu.

(3) Táto dohoda by sa mala schváliť,

---

[3] Ú. v. EÚ C […] […], s. […].
[4] Ú. v. EÚ C […] […], s. […].

ROZHODLI TAKTO:

Článok 1

Dohoda o stabilizácii a pridružení medzi Európskymi spoločenstvami a ich členskými štátmi na jednej strane a Čiernohorskou republikou na strane druhej, k nej pripojené prílohy a protokoly, ako aj spoločné vyhlásenia a vyhlásenie Spoločenstva pripojené k záverečnému aktu sa týmto v mene Európskeho spoločenstva a Európskeho spoločenstva pre atómovú energiu schvaľujú.

Znenia dokumentov uvedených v prvom odseku sú pripojené k tomuto rozhodnutiu.

Článok 2

1. Stanovisko Spoločenstva v rámci Rady pre stabilizáciu a pridruženie a stanovisko Spoločenstva v rámci Výboru pre stabilizáciu a pridruženie, ak Rada pre stabilizáciu a pridruženie splnomocnila na konanie Výbor pre stabilizáciu a pridruženie, určuje Rada na návrh Komisie, prípadne Komisia, a to v súlade s príslušnými ustanoveniami zmlúv.

2. Rade pre stabilizáciu a pridruženie predsedá v súlade s článkom 120 Dohody o stabilizácii a pridružení predseda Rady. Výboru pre stabilizáciu a pridruženie predsedá v súlade s jeho rokovacím poriadkom zástupca Komisie.

3. Rozhodnutie o uverejnení rozhodnutí Rady pre stabilizáciu a pridruženie a Výboru pre stabilizáciu a pridruženie v *Úradnom vestníku Európskych spoločenstiev* prijme Rada a Komisia pre každý prípad osobitne.

Článok 3

Týmto sa predseda Rady poveruje, aby určil osoby splnomocnené v mene Európskeho spoločenstva na uloženie aktu o schválení podľa článku 138 dohody. Predseda Komisie uloží uvedený akt schválenia v mene Európskeho spoločenstva pre atómovú energiu.

V Bruseli

Za Radu
predseda

Za Komisiu
predseda

PRÍLOHA

DOHODA O STABILIZÁCII A PRIDRUŽENÍ medzi Európskymi spoločenstvami a ich členskými štátmi a Čiernohorskou republikou

DOHODA O STABILIZÁCII A PRIDRUŽENÍ
medzi Európskymi spoločenstvami a ich členskými štátmi a Čiernohorskou republikou

BELGICKÉ KRÁĽOVSTVO,

BULHARSKÁ REPUBLIKA,

ČESKÁ REPUBLIKA,

DÁNSKE KRÁĽOVSTVO,

SPOLKOVÁ REPUBLIKA NEMECKO,

ESTÓNSKA REPUBLIKA,

HELÉNSKA REPUBLIKA,

ŠPANIELSKE KRÁĽOVSTVO,

FRANCÚZSKA REPUBLIKA,

ÍRSKO,

TALIANSKA REPUBLIKA,

CYPERSKÁ REPUBLIKA,

LOTYŠSKÁ REPUBLIKA,

LITOVSKÁ REPUBLIKA,

LUXEMBURSKÉ VEĽKOVOJVODSTVO,

MAĎARSKÁ REPUBLIKA,

MALTSKÁ REPUBLIKA,

HOLANDSKÉ KRÁĽOVSTVO,

RAKÚSKA REPUBLIKA,

POĽSKÁ REPUBLIKA,

PORTUGALSKÁ REPUBLIKA,

RUMUNSKO,

SLOVINSKÁ REPUBLIKA,

SLOVENSKÁ REPUBLIKA,

FÍNSKA REPUBLIKA,

ŠVÉDSKE KRÁĽOVSTVO,

SPOJENÉ KRÁĽOVSTVO VEĽKEJ BRITÁNIE A SEVERNÉHO ÍRSKA,

Zmluvné strany Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva, Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva pre atómovú energiu a Zmluvy o Európskej únii, ďalej len „členské štáty“, a

EURÓPSKE SPOLOČENSTVO a EURÓPSKE SPOLOČENSTVO PRE ATÓMOVÚ ENERGIU,

ďalej len „Spoločenstvo““

na jednej strane, a

ČIERNOHORSKÁ REPUBLIKA, ďalej len „Čierna Hora“, na strane druhej,

Vzhľadom na pevné zväzky medzi stranami a nimi zdieľané hodnoty, želanie strán posilniť tieto zväzky a vybudovať úzke a trvalé vzťahy založené na reciprocite a spoločných záujmoch, ktoré by mali umožniť Čiernej Hore ďalej posilniť a rozšíriť vzťahy so Spoločenstvom a jeho členskými štátmi.

Vzhľadom na význam tejto dohody v rámci procesu stabilizácie a pridruženia (SAP) s krajinami juhovýchodnej Európy pri vytváraní a konsolidácii stabilného a na spolupráci založeného európskeho poriadku, ktorého pilierom je Európska únia, ako aj v rámci Paktu stability.

Vzhľadom na pripravenosť Európskej únie integrovať v najväčšej možnej miere Čiernu Horu do politického a hospodárskeho jadra Európy a štatút Čiernej Hory ako potenciálneho kandidáta na členstvo v EÚ na základe Zmluvy o založení Európskej únie a splnenia kritérií definovaných Európskou radou v júni 1993 ako aj v závislosti od SAP, pod podmienkou úspešnej realizácie tejto dohody, najmä pokiaľ ide o regionálnu spoluprácu.

Vzhľadom na Európske partnerstvo, ktoré stanovuje priority pokiaľ ide o opatrenia zamerané na podporu úsilia vyvíjaného touto krajinou s cieľom priblížiť sa Európskej únii.

Vzhľadom na záväzok strán prispieť všetkými prostriedkami k politickej, hospodárskej a inštitucionálnej stabilizácii v Čiernej Hore, ako aj v celom regióne, prostredníctvom rozvoja občianskej spoločnosti a demokratizácie, budovania inštitúcií a reformy verejnej správy, regionálnej obchodnej integrácie a rozšírenej hospodárskej spolupráce, ako aj prostredníctvom spolupráce vo viacerých oblastiach vrátane oblasti spravodlivosti, slobody a bezpečnosti, ako aj k posilneniu národnej a regionálnej bezpečnosti.

Vzhľadom na záväzok strán posilniť politické a hospodárske slobody ako základ tejto dohody, ako aj záväzok strán dodržiavať ľudské práva a právny štát, vrátane práv osôb patriacich k národnostným menšinám, a demokratické zásady prostredníctvom pluralitného systému so slobodnými a spravodlivými voľbami.

Vzhľadom na záväzok strán v plnej miere implementovať všetky zásady a ustanovenia Charty OSN, OBSE, najmä ustanovenia obsiahnuté v Helsinskom záverečnom akte, v záverečných dokumentoch z konferencie v Madride a vo Viedni, Parížskej charty pre novú Európu a Paktu

stability pre juhovýchodnú Európu, a prispieť tak k regionálnej stabilite a spolupráci medzi krajinami regiónu.

Opätovne potvrdzujúc, že všetci utečenci a všetky osoby vysídlené v rámci štátu majú právo na návrat, právo na ochranu svojho majetku a ďalšie súvisiace ľudské práva.

Vzhľadom na záväzok strán dodržiavať zásady slobodného trhového hospodárstva a udržateľného rozvoja ako aj vzhľadom na pripravenosť Spoločenstva prispieť k hospodárskym reformám v Čiernej Hore.

Vzhľadom na záväzok strán podporovať slobodný obchod v súlade s právami a povinnosťami vyplývajúcimi z členstva vo Svetovej obchodnej organizácii (WTO).

Vzhľadom na želanie strán viesť pravidelný politický dialóg o bilaterálnych a medzinárodných otázkach spoločného záujmu, vrátane regionálnych aspektov, berúc do úvahy Spoločnú zahraničnú a bezpečnostnú politiku (SZBP) Európskej únie

Vzhľadom na záväzok strán bojovať proti organizovanému zločinu a posilniť spoluprácu v boji proti terorizmu na základe vyhlásenia vydaného na Európskej konferencii 20. októbra 2001.

Presvedčené, že dohoda o stabilizácii a pridružení vytvorí novú klímu pre hospodárske vzťahy medzi nimi a najmä pre rozvoj obchodu a investícií, kľúčových faktorov pre hospodársku reštrukturalizáciu a modernizáciu.

Majúc na pamäti záväzok Čiernej Hory aproximovať svoje právne predpisy v príslušných odvetviach s právnymi predpismi Spoločenstva, a účinne ich implementovať.

Berúc do úvahy ochotu Spoločenstva rozhodujúcim spôsobom podporiť realizáciu reformy a použiť v rámci tohto úsilia všetky dostupné nástroje spolupráce a technickej, finančnej a hospodárskej pomoci na komplexnom indikatívnom viacročnom základe.

Potvrdzujúc, že ustanovenia tejto dohody, ktoré spadajú do rozsahu pôsobnosti časti III hlavy IV Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva, zaväzujú Spojené kráľovstvo a Írsko ako samostatné zmluvné strany a nie ako súčasť Európskeho spoločenstva, pokiaľ Spojené kráľovstvo alebo Írsko neoznámia Čiernej Hore, že začali byť viazané dohodou ako súčasti Európskeho spoločenstva v súlade s Protokolom o postavení Spojeného kráľovstva a Írska, ktorý je prílohou Zmluvy o Európskej únii a Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva. Uvedené platí aj pre Dánsko v súlade s Protokolom o postavení Dánska, ktorý je prílohou týchto zmlúv.

Pripomínajúc Záhrebský samit, ktorý vyzval k ďalšej konsolidácii vzťahov medzi krajinami zapojenými do procesu stabilizácie a pridruženia a Európskou úniou, ako aj k rozšírenej regionálnej spolupráci.

Pripomínajúc Solúnsky samit, ktorý posilnil proces stabilizácie a pridruženia ako rámec politiky pre vzťahy Európskej únie s krajinami západného Balkánu a zdôraznil perspektívu ich integrácie do Európskej únie na základe ich individuálneho pokroku pri reformách a nimi dosiahnutých výsledkov.

Pripomínajúc podpísanie Stredoeurópskej dohody o voľnom obchode v Bukurešti 19. decembra 2006 ako prostriedku zabezpečujúceho rastúcu schopnosť tohto regiónu

prilákať investície a posilňujúceho perspektívu jeho integrácie do celosvetového hospodárstva.

So želaním dosiahnuť užšiu spoluprácu v oblasti kultúry a rozvoj výmeny informácií,

SA DOHODLI TAKTO:

Článok 1

1. Týmto sa zakladá pridruženie medzi Európskymi spoločenstvami a ich členskými štátmi na jednej strane a Čiernohorskou republikou na strane druhej.

2. Cieľmi pridruženia sú:

   – podporiť úsilie Čiernej Hory zamerané na posilnenie demokracie a právneho štátu,

   – prispieť k politickej, hospodárskej a inštitucionálnej stabilite v Čiernej Hore, ako aj ku stabilizácii regiónu,

   – poskytnúť vhodný rámec pre politický dialóg, ktorý by umožnil rozvoj úzkych politických vzťahov medzi stranami,

   – podporiť úsilie Čiernej Hory zamerané na rozvoj jej hospodárskej a medzinárodnej spolupráce, a to aj aproximáciou jej právnych predpisov právnym predpisom Spoločenstva,

   – podporiť úsilie Čiernej Hory zamerané na dokončenie transformácie na fungujúce trhové hospodárstvo,

   – podporiť harmonické hospodárske vzťahy a postupne vytvoriť medzi Spoločenstvom a Čiernou Horou zónu voľného obchodu,

   – podporovať regionálnu spoluprácu vo všetkých oblastiach, na ktoré sa vzťahuje táto dohoda.

HLAVA I
VŠEOBECNÉ ZÁSADY

Článok 2

Dodržiavanie demokratických zásad a ľudských práv v zmysle Všeobecnej deklarácie ľudských práv a Európskeho dohovoru o ľudských právach, Helsinského záverečného aktu a Parížskej charty pre novú Európu, dodržiavanie zásad medzinárodného práva vrátane úplnej spolupráce s Medzinárodným trestným tribunálom pre bývalú Juhosláviu (ICTY) a právneho štátu, ako aj zásad trhového hospodárstva v zmysle dokumentu z konferencie KBSE v Bonne o hospodárskej spolupráci, sú základom domácich a zahraničných politík strán a tvoria základné prvky tejto dohody.

Článok 3

Boj proti šíreniu zbraní hromadného ničenia a ich nosičov tvorí základný prvok tejto dohody.

Článok 4

Zmluvné strany opätovne potvrdzujú význam, ktorý prikladajú plneniu medzinárodných záväzkov, najmä úplnej spolupráci s Medzinárodným trestným tribunálom pre bývalú Juhosláviu (ICTY).

Článok 5

Mier a stabilita na medzinárodnej i regionálnej úrovni, rozvoj dobrých susedských vzťahov, ľudské práva a rešpektovanie menšín a ich ochrana sú ústrednou myšlienkou procesu stabilizácie a pridruženia, na ktorý sa odvolávajú závery zo zasadnutia Rady Európskej únie, ktoré sa konalo 21. júna 1999. Uzatvorenie a implementácia tejto dohody spadajú do rámca záverov zo zasadnutia Rady Európskej únie z 29. apríla 1997 a zakladajú sa na výsledkoch, ktoré dosiahla Čierna Hora.

Článok 6

Čierna Hora sa zaväzuje pokračovať v spolupráci s ostatnými krajinami v tomto regióne a udržiavať dobré susedské vzťahy s nimi, vrátane vhodnej formy vzájomných úľav pokiaľ ide o pohyb osôb, tovaru, kapitálu a služieb, ako aj vytváraním projektov spoločného záujmu, najmä takých, ktoré sa týkajú správy hraníc a boja proti organizovanému zločinu, korupcii, praniu špinavých peňazí, nelegálnej migrácii a obchodovaniu, najmä s ľuďmi, ručnými zbraňami a nelegálnymi drogami. Tento záväzok predstavuje kľúčový faktor pre rozvoj vzťahov a spolupráce medzi stranami, a prispieva tak k regionálnej stabilite.

Článok 7

Strany opätovne potvrdzujú význam, ktorý prikladajú boju proti terorizmu a implementácii medzinárodných záväzkov v tejto oblasti.

Článok 8

Pridruženie bude postupné a v plnom rozsahu realizované v rámci prechodného obdobia v trvaní najviac 5 rokov.

Rada pre stabilizáciu a pridruženie (SAC) pravidelne hodnotí, spravidla raz ročne, uplatňovanie tejto dohody a Čiernou Horou prijaté právne, administratívne, inštitucionálne a hospodárske reformy a ich implementáciu. Pri tomto hodnotení sa prihliada na preambulu a postupuje v súlade so všeobecnými zásadami obsiahnutými v tejto dohode. Riadnym spôsobom sa zohľadnia priority stanovené v Európskom partnerstve vzťahujúce sa na túto dohodu a hodnotenie bude súdržné s mechanizmami vytvorenými v rámci procesu stabilizácie a pridruženia, predovšetkým so správou o pokroku dosiahnutom v rámci procesu stabilizácie a pridruženia.

Rada pre stabilizáciu a pridruženie na základe tohto hodnotenia vydáva odporúčania a môže prijímať rozhodnutia. Ak sa hodnotením zistia osobitné problémy, môžu sa riešiť pomocou mechanizmov na urovnávanie sporov stanovených v tejto dohode.

Úplné pridruženie sa bude realizovať postupne. Najneskôr do troch rokov po nadobudnutí platnosti tejto dohody uskutoční Rada pre stabilizáciu a pridruženie dôkladné hodnotenie jej uplatňovania. Na základe tohto hodnotenia Rada pre stabilizáciu a pridruženie posúdi pokrok, ktorý Čierna Hora dosiahla, a môže prijímať rozhodnutia upravujúce ďalšie fázy pridruženia.

Hodnotenie sa nebude týkať voľného pohybu tovaru (hlava IV), pre ktorý je v tejto dohode stanovený osobitný časový rozvrh.

Článok 9

Dohoda bude v plnej miere zlučiteľná s príslušnými ustanoveniami Svetovej obchodnej organizácie (WTO), najmä s článkom XXIV Všeobecnej dohody o clách a obchode (GATT) z roku 1994 a s článkom V Všeobecnej dohody o obchode so službami (GATS), a bude sa uplatňovať spôsobom zlučiteľným s týmito ustanoveniami.

HLAVA II
POLITICKÝ DIALÓG

Článok 10

1. V kontexte tejto dohody sa naďalej bude rozvíjať politický dialóg medzi stranami. Bude sprevádzať a upevňovať zblíženie medzi Európskou úniou a Čiernou Horou a prispeje k vytvoreniu puta solidarity a nových foriem spolupráce medzi nimi.

2. Politický dialóg sa zameria najmä na podporu:

   – úplnej integrácie Čiernej Hory do spoločenstva demokratických štátov a jej postupného zblíženia s Európskou úniou,

   – intenzívnejšieho zbližovania stanovísk strán tejto dohody k medzinárodným otázkam vrátane spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky, a to prípadne aj prostredníctvom výmeny informácií, najmä pokiaľ ide o otázky s možnými závažnými dôsledkami pre strany tejto dohody,

   – regionálnej spolupráce a rozvoja dobrých susedských vzťahov,

   – spoločných názorov na bezpečnosť a stabilitu v Európe, vrátane spolupráce v oblastiach, na ktoré sa vzťahuje spoločná zahraničná a bezpečnostná politika Európskej únie.

3. Strany sa domnievajú, že šírenie zbraní hromadného ničenia a ich nosičov, či už sa poskytujú štátnym alebo neštátnym subjektom, predstavuje jednu z najvážnejších hrozieb medzinárodnej stabilite a bezpečnosti. Strany sa preto zaväzujú spolupracovať a prispievať k boju proti šíreniu zbraní hromadného ničenia a ich nosičov dôsledným plnením existujúcich záväzkov, vyplývajúcich pre ne

z medzinárodných zmlúv a dohôd o odzbrojení a nešírení zbraní hromadného ničenia, ako aj z ďalších príslušných medzinárodných záväzkov, a ich vnútroštátnou implementáciou. Strany sa dohodli, že toto ustanovenie tvorí základný prvok tejto dohody a bude súčasťou sprievodného politického dialógu, ktorý tieto základné prvky sprevádza a upevňuje.

Strany sa ďalej dohodli, že budú spolupracovať a spoločne sa usilovať o zastavenie šírenia zbraní hromadného ničenia a ich dodávok, a to prostredníctvom:

– prípadných krokov na podpísanie, ratifikáciu alebo pristúpenie a úplnú implementáciu všetkých ďalších príslušných medzinárodných nástrojov,

– zavedenia účinného vnútroštátneho kontrolného systému na kontrolu vývozu ako aj tranzitu tovaru v súvislosti so zbraňami hromadného ničenia vrátane kontrol konečného využitia technológií s dvojakým využitím v tejto súvislosti, ktorý bude obsahovať účinné sankcie za porušenia kontrol vývozu.

Politický dialóg o týchto otázkach sa môže uskutočňovať na regionálnom základe.

Článok 11

1. Politický dialóg sa bude v prvom rade uskutočňovať v rámci Rady pre stabilizáciu a pridruženie, ktorá bude vo všeobecnosti zodpovedná za všetky otázky, ktoré by strany mohli chcieť doň zaradiť.

2. Na žiadosť strán tejto dohody sa politický dialóg môže tiež uskutočniť v týchto formách:

– vo forme prípadných stretnutí vysokých funkcionárov zastupujúcich Čiernu Horu na jednej strane, a predsedníctvo Rady Európskej únie, generálneho tajomníka Rady/Vysokého predstaviteľa pre SZBP a Komisie na strane druhej,

– vo forme plného využitia všetkých diplomatických spojení medzi stranami, vrátane náležitých kontaktov v tretích krajinách a v rámci OSN, OBSE, Rady Európy a iných medzinárodných fór,

– v akýchkoľvek iných formách, ktoré môžu prispieť k upevneniu, rozvoju a zintenzívneniu tohto dialógu, vrátane tých, ktoré boli stanovené v Solúnskej agende.

Článok 12

Politický dialóg na parlamentnej úrovni sa uskutoční v rámci Parlamentného výboru pre stabilizáciu a pridruženie vytvoreného na základe článku 125.

Článok 13

Politický dialóg sa môže uskutočňovať v mnohostrannom rámci, vo forme regionálneho dialógu zahŕňajúceho iné krajiny regiónu, a aj v rámci fóra EÚ – západný Balkán.

HLAVA III
Regionálna spolupráca

Článok 14

V súlade so svojím záväzkom k medzinárodnému a regionálnemu mieru a stabilite a k rozvoju dobrých susedských vzťahov bude Čierna Hora aktívne podporovať regionálnu spoluprácu. Programy pomoci Európskeho spoločenstva môžu prostredníctvom programov technickej pomoci podporiť projekty regionálneho alebo cezhraničného charakteru.

Ak bude mať Čierna Hora v úmysle posilniť svoju spoluprácu s niektorou z krajín uvedených v článkoch 15 až 17, bude o tom informovať Spoločenstvo a jeho členské štáty a túto vec s nimi prerokuje v súlade s ustanoveniami uvedenými v hlave X – Inštitucionálne, všeobecné a záverečné ustanovenia.

Čierna Hora plne implementuje existujúce dvojstranné dohody dojednané podľa Memoranda o porozumení o uľahčení a liberalizácii obchodu podpísaného Srbskom a Čiernou Horou v Bruseli 27. júna 2001 a Stredoeurópsku dohodu o voľnom obchode podpísanú v Bukurešti 19. decembra 2006.

Článok 15
Spolupráca s ďalšími krajinami, ktoré podpísali dohodu o stabilizácii a pridružení

Po podpise dohody o stabilizácii a pridružení začne Čierna Hora rokovania s krajinami, ktoré podpísali dohodu o stabilizácii a pridružení s cieľom uzavrieť dvojstranné dohovory o regionálnej spolupráci zamerané na rozšírenie rozsahu spolupráce medzi danými krajinami.

Hlavnými prvkami týchto dohovorov budú:

– politický dialóg,

– vytvorenie zóny voľného obchodu, v súlade s príslušnými ustanoveniami WTO,

– vzájomné úľavy v oblasti pohybu pracovníkov, usadenia sa, poskytovania služieb, bežných platieb a pohybu kapitálu, ako aj iných politík týkajúcich sa pohybu osôb na úrovni, ktorá zodpovedá úrovni tejto dohody,

– ustanovenia o spolupráci v iných oblastiach bez ohľadu na to, či sa na ne vzťahuje táto dohoda, najmä v oblasti spravodlivosti, slobody a bezpečnosti.

Tieto dohovory budú podľa potreby obsahovať ustanovenia potrebné na vytvorenie potrebných inštitucionálnych mechanizmov.

Tieto dohovory sa uzavrú *do 2 rokov* po nadobudnutí platnosti tejto dohody. Pripravenosť Čiernej Hory uzavrieť takéto dohovory je podmienkou ďalšieho rozvoja vzťahov medzi Čiernou Horou a Európskou úniou.

Čierna Hora začne podobné rokovania s ostatnými krajinami regiónu, keď tieto krajiny podpíšu dohodu o stabilizácii a pridružení.

Článok 16
Spolupráca s ďalšími krajinami zapojenými do procesu stabilizácie a pridruženia

Čierna Hora bude v rámci regionálnej spolupráce spolupracovať s ďalšími krajinami zapojenými do procesu stabilizácie a pridruženia v niektorých alebo vo všetkých oblastiach, na ktoré sa vzťahuje táto dohoda, najmä v oblastiach spoločného záujmu. Táto spolupráca by mala byť vždy v súlade so zásadami a cieľmi tejto dohody.

Článok 17
Spolupráca s ďalšími kandidátmi na pristúpenie k EÚ, ktorí nie sú zapojení do procesu stabilizácie a pridruženia

1. Čierna Hora by mala posilňovať spoluprácu so všetkými kandidátmi na pristúpenie k EÚ a uzavrieť s nimi dohovor o regionálnej spolupráci, a to vo všetkých oblastiach spolupráce, na ktoré sa vzťahuje táto dohoda. Cieľom týchto dohovorov by malo byť postupné priblíženie bilaterálnych vzťahov medzi Čiernou Horou a týmito kandidátskymi krajinami k príslušným vzťahom medzi Európskym spoločenstvom a jeho členskými štátmi a kandidátskymi krajinami.

2. Čierna Hora začne s Tureckom, ktoré vytvorilo s Európskymi spoločenstvami colnú úniu, rokovania s cieľom uzavrieť pre obe strany výhodnú dohodu, na základe ktorej sa v súlade s článkom XXIV Všeobecnej dohody o clách a obchode (GATT) medzi týmito krajinami vytvorí zóna voľného obchodu a v súlade s článkom V Všeobecnej dohody o obchode so službami (GATS) sa uplatní liberalizácia usadenia sa a poskytovania služieb na úrovni, ktorá zodpovedá úrovni tejto dohody.

   Tieto rokovania by sa mali začať čo najskôr, s cieľom uzavrieť uvedenú dohodu pred skončením prechodného obdobia uvedeného v článku 18 ods. 1.

HLAVA IV
VOĽNÝ POHYB TOVARU

Článok 18

1. Spoločenstvo a Čierna Hora postupne, počas obdobia trvajúceho najviac päť rokov odo dňa nadobudnutia platnosti tejto dohody, vytvoria podľa ustanovení tejto dohody a v súlade s ustanoveniami Všeobecnej dohody o clách a obchode (GATT) z roku 1994 a pravidlami WTO bilaterálnu zónu voľného obchodu. Zohľadnia pritom osobitné požiadavky uvedené ďalej.

2. V obchode medzi oboma stranami sa bude uplatňovať klasifikácia tovaru podľa kombinovanej nomenklatúry tovaru.

3. Na účely tejto dohody sa medzi clá a poplatky s rovnocenným účinkom ako clá zahŕňajú aj akékoľvek iné poplatky, ktoré sa ukladajú v súvislosti s dovozom alebo vývozom tovaru, vrátane akýkoľvek prirážok a dodatočných zaťažení vznikajúcich v súvislosti s takýmto dovozom alebo vývozom, s výnimkou:

– poplatkov, ktoré zodpovedajú vnútroštátnej dani uloženej v súlade s ustanoveniami odseku 2 článku III Všeobecnej dohody o clách a obchode (GATT) z roku 1994,

– antidampingových alebo vyrovnávacích opatrení,

– poplatkov vo výške zodpovedajúcej nákladom na poskytnuté služby.

4. Pri každom výrobku sa za základné clo, na ktoré sa bude uplatňovať následné zníženie uvedené v tejto dohode, bude považovať:

a) colná sadzba podľa Spoločného colného sadzobníka skutočne uplatňovaná *erga omnes* v deň podpisu tejto dohody[5],

b) colná sadzba uplatňovaná Čiernou Horou[6].

5. Ak sa po uzavretí tejto dohody uplatňujú na báze *erga omnes* znížené colné sadzby, predovšetkým zníženia, ktoré sú dôsledkom:

a) rokovaní o colných sadzbách v rámci WTO, alebo

b) pristúpenia Čiernej Hory k WTO, alebo

c) ďalších znižovaní po pristúpení Čiernej Hory k WTO,

tieto znížené clá nahradia základné clo uvedené v odseku 4, a to odo dňa, keď sa začnú uplatňovať.

6. Spoločenstvo a Čierna Hora si navzájom oznámia príslušné základné clá a akékoľvek ich zmeny.

KAPITOLA I
PRIEMYSELNÉ VÝROBKY

Článok 19

Vymedzenia pojmov

1. Ustanovenia tejto kapitoly sa uplatňujú na výrobky s pôvodom v Spoločenstve alebo v Čiernej Hore uvedené v kapitolách 25 až 97 kombinovanej nomenklatúry, s výnimkou výrobkov uvedených v Dohode WTO o poľnohospodárstve, príloha I, ods. 1, bod (ii).

2. Obchod medzi stranami s výrobkami spadajúcimi do rozsahu pôsobnosti Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva pre atómovú energiu sa bude realizovať v súlade s jej ustanoveniami.

---

[5] Nariadenie Rady (EHS) č. 2658/87 (Ú. v. ES L 256, 7.9.1987, s. 1), ktoré sa každý rok mení a dopĺňa.

[6] Úradný vestník Čiernej Hory č. 75/05

Článok 20
Úľavy Spoločenstva pre priemyselné výrobky

1. Clá na dovoz do Spoločenstva a poplatky s rovnocenným účinkom sa pre priemyselné výrobky s pôvodom v Čiernej Hore zrušia, keď táto dohoda nadobudne platnosť.

2. Množstvové obmedzenia na dovoz do Spoločenstva a opatrenia s rovnocenným účinkom sa pre priemyselné výrobky s pôvodom v Čiernej Hore zrušia, keď táto dohoda nadobudne platnosť.

Článok 21
Úľavy Čiernej Hory pre priemyselné výrobky

1. Clá na dovoz tovaru s pôvodom v Spoločenstve do Čiernej Hory, okrem tovaru uvedeného v prílohe I, sa zrušia, keď táto dohoda nadobudne platnosť.

2. Poplatky s rovnocenným účinkom ako clá na dovoz do Čiernej Hory sa pre priemyselné výrobky s pôvodom v Spoločenstve zrušia, keď táto dohoda nadobudne platnosť.

3. Clá na dovoz tovaru s pôvodom v Spoločenstve uvedeného v prílohe I do Čiernej Hory sa postupne znížia a zrušia v súlade s časovým rozvrhom podľa tejto prílohy.

4. Množstvové obmedzenia na dovoz tovaru s pôvodom v Spoločenstve do Čiernej Hory a opatrenia s rovnocenným účinkom sa zrušia, keď táto dohoda nadobudne platnosť.

Článok 22
Vývozné clá a obmedzenia vývozu

1. Nadobudnutím platnosti tejto dohody Spoločenstvo a Čierna Hora zrušia v rámci vzájomného obchodu všetky vývozné clá a poplatky s rovnocenným účinkom.

2. Nadobudnutím platnosti tejto dohody Spoločenstvo a Čierna Hora medzi sebou zrušia akékoľvek množstvové obmedzenia na vývoz a opatrenia s rovnocenným účinkom.

Článok 23
Rýchlejšie zníženie ciel

Čierna Hora vyhlasuje, že ak jej to umožní jej celková hospodárska situácia a situácia v príslušnom hospodárskom odvetví, je pripravená znížiť svoje clá pri obchode so Spoločenstvom rýchlejšie než stanovuje článok 21.

Rada pre stabilizáciu a pridruženie analyzuje v tejto súvislosti situáciu a predloží príslušné odporúčania.

KAPITOLA II
POĽNOHOSPODÁRSTVO A RYBNÉ HOSPODÁRSTVO

Článok 24
Vymedzenia pojmov

1. Ustanovenia tejto kapitoly sa uplatňujú v obchode s poľnohospodárskymi výrobkami a produktmi rybného hospodárstva s pôvodom v Spoločenstve alebo v Čiernej Hore.

2. Pojem „poľnohospodárske produkty a produkty rybného hospodárstva“ sa týka výrobkov uvedených v kapitolách 1 až 24 kombinovanej nomenklatúry a výrobkov uvedených v Dohode WTO o poľnohospodárstve, príloha I odsek 1 bod (ii).

3. Toto vymedzenie pojmu zahŕňa ryby a produkty rybného hospodárstva, na ktoré sa vzťahuje kapitola 3, položky 1604 a 1605 a podpoložky 0511 91, 2301 20 a ex 1902 20 („plnené cestoviny obsahujúce viac ako 20 % hmotnosti rýb, kôrovcov, mäkkýšov alebo iných vodných bezstavovcov“).

Článok 25
Spracované poľnohospodárske produkty

V protokole 1 sú stanovené obchodné opatrenia týkajúce sa spracovaných poľnohospodárskych produktov, ktoré sú v ňom uvedené.

Článok 26
Úľavy Spoločenstva pre dovoz poľnohospodárskych produktov s pôvodom v Čiernej Hore

1. Odo dňa nadobudnutia platnosti tejto dohody Spoločenstvo zruší všetky množstvové obmedzenia na dovoz poľnohospodárskych produktov s pôvodom v Čiernej Hore a opatrenia s rovnocenným účinkom.

2. Odo dňa nadobudnutia platnosti tejto dohody Spoločenstvo zruší clá na dovoz poľnohospodárskych produktov s pôvodom v Čiernej Hore a poplatky s rovnocenným účinkom okrem položiek 0102, 0201, 0202, 1701, 1702 a 2204 kombinovanej nomenklatúry.

   Pri výrobkoch zahrnutých v kapitolách 7 a 8 kombinovanej nomenklatúry, pri ktorých Spoločný colný sadzobník stanovuje uplatňovanie ciel *ad valorem* a špecifických ciel, sa zrušenie týka iba časti cla stanoveného *ad valorem*.

3. Odo dňa nadobudnutia platnosti tejto dohody Spoločenstvo stanoví výšku ciel, ktoré sa použijú na dovozy do Spoločenstva výrobkov z „baby beef“ vymedzených v prílohe II a s pôvodom v Čiernej Hore, na 20 % cla *ad valorem* a 20 % špecifického cla podľa Spoločného colného sadzobníka Európskych spoločenstiev, a to v rámci limitu ročnej colnej kvóty 800 ton vyjadrených v jatočnej hmotnosti.

Článok 27
Úľavy Čiernej Hory pre poľnohospodárske produkty

1. Odo dňa nadobudnutia platnosti tejto dohody Čierna Hora zruší všetky množstvové obmedzenia na dovoz poľnohospodárskych produktov s pôvodom v Spoločenstve a opatrenia s rovnocenným účinkom.

2. Odo dňa nadobudnutia platnosti tejto dohody Čierna Hora:

   a) zruší clá na dovoz uplatňované na tie poľnohospodárske produkty s pôvodom v Spoločenstve, ktoré sú uvedené v prílohe III a),

   b) postupne zníži clá na dovoz uplatňované na tie poľnohospodárske produkty s pôvodom v Spoločenstve, ktoré sú uvedené v prílohe III b), a to v súlade s časovým rozvrhom, ktorý je pre každý produkt uvedený v tejto prílohe,

   c) postupne zníži clá na dovoz uplatňované na tie poľnohospodárske produkty s pôvodom v Spoločenstve, ktoré sú uvedené na zozname v prílohe III c), a to na 50 % a v súlade s časovým rozvrhom, ktorý je pre každý produkt uvedený v tejto prílohe.

Článok 28
Protokol o víne a liehovinách

Na víno a liehoviny podľa protokolu 2 sa uplatňujú ustanovenia tohto protokolu.

Článok 29
Úľavy Spoločenstva pre ryby a produkty rybného hospodárstva

1. Odo dňa nadobudnutia platnosti tejto dohody Spoločenstvo zruší všetky množstvové obmedzenia na dovoz rýb a produktov rybného hospodárstva s pôvodom v Čiernej Hore a opatrenia s rovnocenným účinkom.

2. Odo dňa nadobudnutia platnosti tejto dohody Spoločenstvo zruší všetky clá na tie ryby a produkty rybného hospodárstva s pôvodom v Čiernej Hore, ktoré nie sú uvedené v prílohe IV, a opatrenia s rovnocenným účinkom. Na produkty uvedené v prílohe IV sa vzťahujú ustanovenia tejto prílohy.

Článok 30
Úľavy Čiernej Hory pre ryby a produkty rybného hospodárstva

1. Odo dňa nadobudnutia platnosti tejto dohody Čierna Hora zruší všetky množstvové obmedzenia na dovoz rýb a produktov rybného hospodárstva s pôvodom v Spoločenstve a opatrenia s rovnocenným účinkom.

2. Odo dňa nadobudnutia platnosti tejto dohody Čierna Hora zruší všetky clá na tie ryby a produkty rybného hospodárstva s pôvodom v Spoločenstve, ktoré nie sú uvedené v prílohe V, a opatrenia s rovnocenným účinkom. Na produkty uvedené v prílohe V sa vzťahujú ustanovenia tejto prílohy.

Článok 31
Doložka o preskúmaní

Vzhľadom na objem vzájomného obchodu s poľnohospodárskymi výrobkami a produktmi rybného hospodárstva a na ich mimoriadne citlivý charakter, vzhľadom na pravidlá spoločnej politiky Spoločenstva a čiernohorskej politiky v oblasti poľnohospodárstva a rybného hospodárstva a so zreteľom na úlohu poľnohospodárstva a rybného hospodárstva v čiernohorskom hospodárstve a dôsledky mnohostranných obchodných rokovaní v rámci WTO a prípadné pristúpenie Čiernej Hory k WTO, Spoločenstvo a Čierna Hora najneskôr do 3 rokov po nadobudnutí platnosti tejto dohody v Rade pre stabilizáciu a pridruženie preskúmajú, pri všetkých výrobkoch a na systematickom a vhodnom reciprocnom základe, možnosti udelenia ďalších vzájomných úľav s cieľom ešte viac liberalizovať obchod s poľnohospodárskymi výrobkami a produktmi rybného hospodárstva.

Článok 32

Bez ohľadu na ďalšie ustanovenia tejto dohody, najmä na článok 41, a vzhľadom na mimoriadne citlivý charakter trhu s poľnohospodárskymi výrobkami a trhu s produktmi rybného hospodárstva, ak dovoz výrobkov, ktoré majú pôvod v jednej zo strán a sú predmetom úľav podľa článkov 25 – 30, spôsobí vážne narušenie trhov alebo mechanizmov ich regulácie vnútri druhej strany, začnú strany ihneď rokovania, aby našli vhodné riešenie. Pokiaľ sa toto riešenie nenájde, môže dotknutá strana prijať opatrenia, ktoré považuje za vhodné a potrebné.

Článok 33
Ochrana zemepisných označení iných poľnohospodárskych výrobkov a potravín a produktov a potravín rybného hospodárstva ako vína a liehovín

1. Čierna Hora poskytne v súlade s podmienkami stanovenými v tomto článku ochranu zemepisným označeniam Spoločenstva zapísaným do registra v Spoločenstve podľa nariadenia Rady (ES) č. 510/2006 z 20. marca 2006 v znení neskorších predpisov. Zemepisné označenia Čiernej Hory môžu byť zapísané do registra v Spoločenstve v súlade s podmienkami stanovenými v nariadení Rady (ES) č. 510/2006 z 20. marca 2006 a neskorších zmenách a doplneniach.

2. Čierna Hora zakáže, aby sa na jej území akékoľvek názvy chránené v Spoločenstve používali pre porovnateľné výrobky, ktoré nespĺňajú špecifikáciu zemepisného označenia. To platí takisto aj pre prípady, keď sa uvedie skutočný zemepisný pôvod tovaru, alebo keď sa predmetné zemepisné označenie používa v preklade, alebo keď sú k nemu pripojené výrazy ako „druh“, „typ“, „štýl“, „imitácia“, „metóda“ alebo ďalšie podobné výrazy.

3. Čierna Hora odmietne zapísať do registra ochrannú známku, ktorá sa používa za obdobných okolností, ako sú okolnosti uvedené v odseku 2 tohto článku.

4. Ochranné známky používané za obdobných okolností, ako sú okolnosti uvedené v odseku 2 tohto článku, ktoré boli v Čiernej Hore zapísané do registra alebo ktoré sa zaviedli zaužívaním, sa po 1. januári 2009 prestanú používať. Uvedené však neplatí pre tie ochranné známky zapísané do registra v Čiernej Hore a ochranné známky zavedené používaním, ktorých majiteľmi sú štátni príslušníci tretích krajín,

pod podmienkou, že tieto ochranné známky nie sú takého charakteru, že môžu zavádzať verejnosť pokiaľ ide o kvalitu, špecifikáciu a zemepisný pôvod tovaru.

5. Používanie zemepisných označení chránených podľa odseku 1 tohto článku ako výrazov, ktoré sú v bežnom jazyku zvyčajné ako bežný názov pre takéto tovary, sa v Čiernej Hore skončí najneskôr 1. januára 2009.

6. Čierna Hora zabezpečí, aby tovary vyvážané z jej územia po 1. januári 2009 neporušovali ustanovenia tohto článku.

7. Čierna Hora zabezpečí, že ochrana uvedená v odsekoch 1 až 6 tohto článku sa poskytne na jej vlastný podnet, a takisto aj na základe žiadosti dotknutej strany

KAPITOLA III
SPOLOČNÉ USTANOVENIA

Článok 34
Rozsah pôsobnosti

Ustanovenia tejto kapitoly sa vzťahujú na vzájomný obchod so všetkými výrobkami, pokiaľ nie je v tejto dohode alebo v protokole 1 ustanovené inak.

Článok 35
Väčšie úľavy

Ustanoveniami tejto hlavy nie je dotknuté jednostranné uplatňovanie výhodnejších opatrení niektorou zo strán.

Článok 36
Zmrazenie ciel a množstvových obmedzení

1. Odo dňa nadobudnutia platnosti tejto dohody sa v obchode medzi Spoločenstvom a Čiernou Horou nezavedú žiadne nové clá na dovoz alebo vývoz alebo poplatky s rovnocenným účinkom, ani sa nezvýšia už existujúce clá alebo poplatky.

2. Odo dňa nadobudnutia platnosti tejto dohody sa v obchode medzi Spoločenstvom a Čiernou Horou nezavedú žiadne nové množstvové obmedzenia na dovoz alebo vývoz alebo opatrenia s rovnocenným účinkom, ani sa nesprísnia už existujúce obmedzenia alebo opatrenia.

3. Bez toho, aby boli dotknuté úľavy poskytnuté podľa článkov 26 až 30, ustanovenia odsekov 1 a 2 tohto článku nijako neobmedzujú uplatňovanie vlastnej poľnohospodárskej politiky a politiky rybného hospodárstva zo strany Čiernej Hory a Spoločenstva, ani prijímanie opatrení v rámci týchto politík, pokiaľ tým nie je dotknutý dovozný režim podľa príloh II až V a protokolu 1.

Článok 37
Zákaz fiškálnej diskriminácie

1. Spoločenstvo a Čierna Hora nezavedú, prípadne zrušia, akékoľvek opatrenia alebo postupy interného fiškálneho charakteru, ktorých dôsledkom je priama alebo nepriama diskriminácia výrobkov jednej strany v porovnaní s podobnými výrobkami s pôvodom na území druhej strany.

2. Výrobky vyvezené na územie jednej zo strán nesmú byť zvýhodnené refundovaním vnútroštátnej nepriamej dane nad rámec nepriamej dane, ktorou sa zdaňujú.

Článok 38
Clá fiškálnej povahy

Ustanovenia týkajúce sa odstránenia ciel na dovozy sa vzťahujú aj na clá fiškálnej povahy.

Článok 39
Colné únie, zóny voľného obchodu, cezhraničné opatrenia

1. Táto dohoda nevylučuje zachovanie alebo vytvorenie colných únií, zón voľného obchodu alebo opatrení pre pohraničný obchodný styk, ak sa nimi nemenia obchodné opatrenia uvedené v tejto dohode.

2. Počas prechodných období bližšie uvedených v článku 21 nie je touto dohodou dotknuté vykonávanie osobitných preferenčných opatrení na riadenie pohybu tovaru, ktoré sú stanovené v cezhraničných dohodách predtým uzatvorených medzi jedným alebo viacerými členskými štátmi a Srbskom a Čiernou Horou, alebo ktoré vyplývajú z dvojstranných dohôd bližšie uvedených v hlave III, ktoré Čierna Hora uzatvorila na podporu regionálneho obchodu.

3. V rámci Rady pre stabilizáciu a pridruženie sa budú medzi stranami uskutočňovať rokovania o dohodách uvedených v odsekoch 1 a 2 tohto článku a v prípade potreby aj o ostatných dôležitých otázkach týkajúcich sa obchodných politík strán voči tretím krajinám. Tieto rokovania sa uskutočnia najmä v prípade pristúpenia tretej krajiny k Spoločenstvu, aby sa zabezpečilo zohľadnenie spoločných záujmov Spoločenstva a Čiernej Hory uvedených v tejto dohode.

Článok 40
Damping a subvencie

1. Žiadne z ustanovení tejto dohody nebráni stranám prijať opatrenia na ochranu obchodu v súlade s odsekom 2 tohto článku a článku 41.

2. Ak strana zistí, že v obchode s druhou stranou dochádza k dampingu a/alebo subvencovaniu podliehajúcemu vyrovnávacím opatreniam, môže v súlade s Dohodou WTO o vykonávaní článku VI Všeobecnej dohody o clách a obchode (GATT) z roku 1994 alebo Dohodou WTO o subvenciách a vyrovnávacích opatreniach a svojimi vlastnými vnútroštátnymi právnymi predpismi prijať proti takémuto postupu vhodné opatrenia.

Článok 41
Ochranná doložka

1. Medzi stranami sa uplatňujú ustanovenia článku XIX Všeobecnej dohody o clách a obchode (GATT) z roku 1994 a Dohody WTO o ochranných opatreniach.

2. Bez ohľadu na odsek 1 tohto článku, ak sa nejaký výrobok jednej strany dováža na územie druhej strany v takých zvýšených množstvách a na základe takých podmienok, ktoré spôsobujú, alebo hrozí, že môžu spôsobiť:

   – na území dovážajúcej strany vážnu ujmu domácemu odvetviu podobných alebo priamo konkurujúcich výrobkov, alebo

   – vážne narušenie ktoréhokoľvek odvetvia hospodárstva alebo ťažkosti, ktoré by mohli zapríčiniť vážne zhoršenie hospodárskej situácie v niektorom z regiónov dovážajúcej strany,

   môže dovážajúca strana podľa podmienok a v súlade s postupmi, ktoré sa ustanovujú v tomto článku prijať vhodné dvojstranné ochranné opatrenia.

3. Dvojstranné ochranné opatrenia zamerané na dovoz druhej strany nesmú zájsť nad rámec toho, čo je potrebné na odstránenie problémov, ktoré sú vymedzené v odseku 2 a ktoré vznikli v dôsledku uplatňovania tejto dohody. Prijaté ochranné opatrenia by mali spočívať v zastavení zvyšovania alebo v zmenšení rozpätí preferencií stanovených v tejto dohode pre príslušný výrobok, a to až po maximálny limit, ktorý zodpovedá základnému clu podľa článku 18 ods. 4 písm. a) a b) a odseku 5 pre ten istý výrobok. Súčasťou týchto opatrení je jednoznačná formulácia o ich postupnom zrušení najneskôr do konca stanoveného obdobia a nesmú sa uplatňovať dlhšie ako 2 roky.

   Za obzvlášť výnimočných okolností sa môžu predĺžiť na ďalšie obdobie v trvaní najviac 2 roky. Dvojstranné ochranné opatrenie sa na dovoz výrobku, ktorý predtým podliehal takémuto opatreniu, nemôže uplatniť počas obdobia aspoň 4 rokov od uplynutia uplatňovania tohto opatrenia.

4. V prípadoch podľa tohto článku vždy pred prijatím v ňom stanovených opatrení, alebo čo najskôr, ak ide o prípady, na ktoré sa vzťahuje odsek 5 písm. b) tohto článku, poskytne buď Spoločenstvo alebo Čierna Hora Rade pre stabilizáciu a pridruženie v záujme nájdenia pre obe strany prijateľného riešenia všetky relevantné informácie, ktoré sú potrebné pre dôkladné preskúmanie celej situácie.

5. Pri implementácii uvedených odsekov sa použijú tieto ustanovenia:

   a) problémy, ktoré vzniknú na základe situácie uvedenej v tomto článku sa bezodkladne predložia na preskúmanie Rade pre stabilizáciu a pridruženie, ktorá môže prijať akékoľvek rozhodnutie potrebné na ich odstránenie.

      Ak Rada pre stabilizáciu a pridruženie alebo vyvážajúca strana neprijmú rozhodnutie odstraňujúce tieto problémy alebo sa do 30 dní odo dňa predloženia danej záležitosti Rade pre stabilizáciu a pridruženie nedosiahne žiadne iné uspokojivé riešenie, môže dovážajúca strana v súlade s týmto článkom prijať vhodné opatrenia na odstránenie problému. Pri výbere

ochranných opatrení sa uprednostnia tie, ktoré najmenej narúšajú fungovanie mechanizmov zavedených touto dohodou. Ochranné opatrenia uplatnené v súlade s článkom XIX Všeobecnej dohody o clách a obchode (GATT) z roku 1994 a Dohody WTO o ochranných opatreniach zachovávajú úroveň/rozpätie preferencie priznanej podľa tejto dohody.

b) ak si mimoriadne a kritické okolnosti vyžadujú okamžitý zásah a neumožňujú preskúmanie či informovanie vopred, príslušná strana môže v situáciách bližšie uvedených v tomto článku uplatniť dočasné opatrenia potrebné na riešenie danej situácie ihneď, a bezodkladne o nich informuje druhú stranu.

Ochranné opatrenia sa bezodkladne oznámia Rade pre stabilizáciu a pridruženie a sú predmetom pravidelných rokovaní v rámci tohto orgánu, a to najmä na účely vypracovania časového rozvrhu na ich zrušenie hneď, ako to umožnia okolnosti.

6. V prípade, že v Spoločenstve alebo v Čiernej Hore podlieha dovoz výrobkov, ktoré môžu spôsobiť problémy uvedené v tomto článku, správnemu postupu, ktorého účelom je rýchle poskytnutie informácií o vývoji obchodných tokov, informujú o tom druhú stranu.

Článok 42
Doložka pre prípad nedostatku

1. V prípadoch, keď dodržiavanie ustanovení tejto hlavy vedie ku:

a) kritickému nedostatku alebo hrozbe nedostatku potravín alebo iných výrobkov, ktoré sú pre vyvážajúcu stranu základné, alebo

b) spätnému vývozu výrobkov do tretej krajiny, v súvislosti s ktorou vyvážajúca strana zachováva množstvové obmedzenia na vývoz, vývozné clá alebo opatrenia, alebo poplatky s rovnocenným účinkom a kde uvedená situácia spôsobuje alebo môže spôsobiť vyvážajúcej strane závažné ťažkosti,

môže táto strana podľa podmienok a v súlade s postupmi, ustanovenými v tomto článku, prijať vhodné opatrenia.

2. Pri výbere opatrení musia byť uprednostnené tie, ktoré najmenej narúšajú fungovanie mechanizmov stanovených v tejto dohode. Takéto opatrenia sa nesmú uplatňovať spôsobom, ktorý by znamenal svojvoľnú alebo bezdôvodnú diskrimináciu v situáciách vyznačujúcich sa prevažne rovnakými okolnosťami a ani spôsobom, ktorý by bol skrytým obmedzovaním obchodu, a musia sa zrušiť hneď ako okolnosti prestanú opodstatňovať ich ďalšie trvanie.

3. Pred prijatím opatrení uvedených v odseku 1 tohto článku, alebo čo najskôr, ak ide o prípady, na ktoré sa vzťahuje odsek 4 tohto článku, poskytne buď Spoločenstvo alebo Čierna Hora Rade pre stabilizáciu a pridruženie v záujme nájdenia pre obe strany prijateľného riešenia všetky relevantné informácie. Strany sa môžu v rámci Rady pre stabilizáciu a pridruženie dohodnúť na akýchkoľvek prostriedkoch potrebných na odstránenie týchto ťažkostí. Ak sa do 30 dní odo dňa predloženia danej záležitosti Rade pre stabilizáciu a pridruženie nedosiahne dohoda, vyvážajúca strana môže na vývoz príslušného výrobku uplatniť opatrenia podľa tohto článku.

4. Ak si mimoriadne a kritické okolnosti vyžadujú okamžitý zásah a neumožňujú preskúmanie či prípadne informovanie vopred, Spoločenstvo alebo Čierna Hora môže uplatniť preventívne opatrenia potrebné na riešenie danej situácie ihneď, a bezodkladne o nich informuje druhú stranu.

5. Akékoľvek opatrenia uplatňované podľa tohto článku sa bezodkladne oznámia Rade pre stabilizáciu a pridruženie a sú predmetom pravidelných rokovaní v rámci tohto orgánu, a to najmä na účely vypracovania časového rozvrhu na ich zrušenie hneď, ako to umožnia okolnosti.

Článok 43
Štátne monopoly

V súvislosti so štátnymi monopolmi obchodného charakteru Čierna Hora zabezpečí, že nadobudnutím platnosti tejto dohody nebude existovať diskriminácia štátnych príslušníkov členských štátov Európskej únie v porovnaní so štátnymi príslušníkmi Čiernej Hory pokiaľ ide o podmienky, za ktorých sa tovar obstaráva a uvádza na trh.

Článok 44
Pravidlá pôvodu

Ak nie je v tejto dohode ustanovené inak, pravidlá pôvodu na uplatňovanie ustanovení tejto dohody sa stanovujú v protokole 3.

Článok 45
Prípustné obmedzenia

Táto dohoda nebráni zákazom ani obmedzeniam dovozu, vývozu alebo tranzitu tovaru z dôvodov verejnej morálky, verejného poriadku alebo verejnej bezpečnosti; ochrany zdravia a života ľudí, zvierat alebo ochrany rastlín; ochrany národných pamiatok s umeleckou, historickou alebo archeologickou hodnotou alebo ochrany duševného, priemyselného a obchodného vlastníctva či pravidiel týkajúcich sa zlata a striebra. Takéto zákazy alebo obmedzenia však nesmú znamenať svojvoľnú alebo bezdôvodnú diskrimináciu, ani skryté obmedzovanie obchodu medzi stranami.

Článok 46
Neposkytnutie administratívnej spolupráce

1. Strany sú presvedčené, že na implementáciu a kontrolu preferenčného zaobchádzania poskytnutého na základe tejto hlavy je nevyhnutná administratívna spolupráca a zdôrazňujú, že sú odhodlané bojovať proti nezrovnalostiam a podvodom v colnej oblasti a záležitostiach, ktoré s ňou súvisia.

2. Ak jedna zo strán na základe objektívnej informácie zistila, že nebola poskytnutá administratívna spolupráca a/alebo že došlo k nezrovnalostiam alebo podvodu v rámci tejto hlavy, môže dočasne v súlade s týmto článkom zastaviť príslušné preferenčné zaobchádzanie s príslušným výrobkom či výrobkami.

3. Na účely tohto článku sa za neposkytnutie administratívnej spolupráce považuje okrem iného:

   a) opakované nedodržanie povinnosti overiť status príslušného výrobku či výrobkov pokiaľ ide o ich pôvod,

b) opakované odmietnutie alebo zbytočné prieťahy v súvislosti s následným overením dôkazu o pôvode alebo oznámením výsledkov tohto overenia,

c) opakované odmietnutie alebo zbytočné prieťahy v súvislosti so získaním povolenia na vykonanie kontroly administratívnej spolupráce zameranej na overenie pravosti dokumentov alebo správnosti informácií, ktoré sú relevantné pre poskytnutie príslušného preferenčného zaobchádzania.

Na účely tohto článku sa môže konštatovať zistenie nezrovnalostí alebo podvodu okrem iného vtedy, ak bez uspokojivého vysvetlenia dôjde k rýchlemu nárastu dovozu tovaru nad zvyčajnú úroveň výrobnej a vývoznej kapacity druhej strany, s ktorým súvisia objektívne informácie o nezrovnalostiach alebo podvode.

4. Dočasné pozastavenie sa uplatní za týchto podmienok:

a) Strana, ktorá na základe objektívnej informácie zistila, že nebola poskytnutá administratívna spolupráca a/alebo že došlo k nezrovnalostiam alebo podvodu, oznámi svoje zistenie spolu s objektívnymi informáciami bez zbytočného odkladu Výboru pre stabilizáciu a pridruženie a začne s ním na základe všetkých relevantných informácií a objektívnych zistení rokovania s cieľom dosiahnuť riešenie prijateľné pre obe strany.

b) Ak strany začali takéto rokovania v rámci Výboru pre stabilizáciu a pridruženie a nedohodli sa na prijateľnom riešení do 3 mesiacov po oznámení daných skutočností, dotknutá strana môže dočasne pozastaviť preferenčné zaobchádzanie s príslušným výrobkom či výrobkami. Toto dočasné pozastavenie sa bez zbytočného odkladu oznámi Výboru pre stabilizáciu a pridruženie.

c) Dočasné pozastavenia podľa tohto článku sa vykonajú len v rozsahu nevyhnutnom na ochranu finančných záujmov dotknutej strany. Ich trvanie nepresiahne šesť mesiacov a táto lehota sa môže obnoviť. Dočasné pozastavenia sa Výboru pre stabilizáciu a pridruženie oznámia okamžite po ich prijatí. Budú predmetom pravidelných rokovaní v rámci Výboru pre stabilizáciu a pridruženie, a to najmä na účely ich zrušenia hneď, ako prestanú existovať podmienky na ich uplatňovanie.

5. Zároveň s oznámením Výboru pre stabilizáciu a pridruženie podľa odseku 4 písm. a) tohto článku by dotknutá strana mala vo svojom úradnom vestníku uverejniť oznámenie určené dovozcom. V tomto oznámení by sa malo v súvislosti s príslušným výrobkom uviesť, že sa na základe objektívnych informácií zistilo, že nebola poskytnutá administratívna spolupráca a/alebo že došlo k nezrovnalostiam alebo podvodu.

Článok 47

Ak sa príslušné orgány v rámci riadneho uplatňovania preferenčného systému pri vývoze dopustia pochybenia, a to najmä pri uplatňovaní ustanovení protokolu 3 tejto dohody, a toto pochybenie má dôsledky pokiaľ ide o dovozné clá, môže zmluvná strana, ktorá tieto dôsledky znáša, požiadať Radu pre stabilizáciu a pridruženie, aby preskúmala možnosti prijatia všetkých vhodných opatrení na vyriešenie tejto situácie.

Článok 48

Uplatňovaním tejto dohody nie je dotknuté uplatňovanie právnych predpisov Spoločenstva na Kanárske ostrovy.

HLAVA V
POHYB PRACOVNÍKOV, USADENIE SA, POSKYTOVANIE SLUŽIEB, KAPITÁL

KAPITOLA I
POHYB PRACOVNÍKOV

Článok 49

1. S výhradou podmienok a úprav platných v jednotlivých členských štátoch:

   – pri zaobchádzaní s pracovníkmi, ktorí sú čiernohorskými štátnymi príslušníkmi a ktorí sú legálne zamestnaní na území niektorého členského štátu nebude dochádzať k diskriminácii z dôvodu štátnej príslušnosti v porovnaní so štátnymi príslušníkmi tohto členského štátu v otázkach pracovných podmienok, odmeňovania alebo prepúšťania,

   – partner a deti pracovníka legálne zamestnaného na území členského štátu, ktorí majú na tomto území legálne bydlisko, s výnimkou sezónnych pracovníkov a pracovníkov, ktorí prišli v rámci dvojstranných dohôd podľa článku 50, ak v týchto dohodách nie je uvedené inak, majú v období trvania pracovného povolenia pracovníka prístup na pracovný trh príslušného členského štátu.

2. Čierna Hora bude, s výhradou svojich platných podmienok a úprav, spôsobom uvedeným v odseku 1 zaobchádzať s pracovníkmi, ktorí sú štátnymi príslušníkmi členského štátu a sú na území Čiernej Hory legálne zamestnaní, ako aj s ich partnermi a deťmi s legálnym bydliskom v tejto krajine.

Článok 50

1. So zreteľom na situáciu na trhu práce v členských štátoch a s výhradou ich právnych predpisov a dodržania pravidiel v oblasti mobility pracovníkov platných v členských štátoch:

   – doterajšie úľavy pri prístupe k zamestnaniu pre čiernohorských pracovníkov, ktoré členské štáty uplatňovali podľa dvojstranných dohôd, by sa mali zachovať a prípadne rozšíriť,

   – ostatné členské štáty preskúmajú možnosť uzavrieť podobné dohody.

2. Po 3 rokoch Rada pre stabilizáciu a pridruženie preskúma možnosť ich ďalšieho rozšírenia vrátane úľav pri prístupe k odbornému vzdelávaniu, v súlade s pravidlami a postupmi platnými v členských štátoch a zo zreteľom na situáciu na trhoch práce v členských štátoch a v Spoločenstve.

Článok 51

1. Stanovia sa pravidlá koordinácie systémov sociálneho zabezpečenia pre pracovníkov, ktorí sú štátnymi príslušníkmi Čiernej Hory a ktorí sú legálne zamestnaní na území členského štátu, ako aj pre ich rodinných príslušníkov, ktorí v ňom majú legálne bydlisko. Na tento účel sa rozhodnutím Rady pre stabilizáciu a pridruženie, ktorým by nemali byť dotknuté žiadne práva alebo povinnosti vyplývajúce z dvojstranných dohôd v prípade, ak je v týchto dohodách stanovené výhodnejšie zaobchádzanie, vykonajú tieto ustanovenia:

   – všetky obdobia poistenia, zamestnania alebo pobytu takýchto pracovníkov v rozličných členských štátoch sa na účely dôchodkov a rent z dôvodu veku, invalidity a úmrtia a na účely zdravotnej starostlivosti o takýchto pracovníkov a ich rodinných príslušníkov budú spočítavať,

   – všetky dôchodky alebo renty z dôvodu veku, úmrtia, pracovného úrazu alebo choroby z povolania alebo z nich vyplývajúcej invalidity, s výnimkou nepríspevkových dávok, budú voľne prevoditeľné pri kurze uplatňovanom štátom či štátmi s povinnosťou vyplácania,

   – uvedení pracovníci budú poberať rodinné dávky na svojich rodinných príslušníkov, ktorí sú vymedzení vyššie uvedenou definíciou.

2. Čierna Hora poskytne pracovníkom, ktorí sú štátnymi príslušníkmi niektorého členského štátu a sú legálne zamestnaní na jej území, ako aj ich rodinným príslušníkom, ktorí majú na jej území legálne bydlisko, podobné zaobchádzanie, ako je uvedené v druhej a tretej zarážke odseku 1.

KAPITOLA II
USADENIE SA

Článok 52

Vymedzenia pojmov

Na účely tejto dohody:

a) „spoločnosť Spoločenstva“ alebo „čiernohorská spoločnosť“ znamená spoločnosť, ktorá je založená v súlade s právnymi predpismi členského štátu alebo Čiernej Hory a ktorá má sídlo, ústredie alebo hlavné miesto podnikania na území Spoločenstva alebo Čiernej Hory. Ak však má spoločnosť založená podľa právnych predpisov členského štátu alebo Čiernej Hory na území Spoločenstva alebo Čiernej Hory iba sídlo, táto spoločnosť bude považovaná za spoločnosť Spoločenstva alebo za čiernohorskú spoločnosť, ak jej pôsobenie vykazuje skutočné a dlhodobé prepojenie s hospodárstvom niektorého z členských štátov alebo Čiernej Hory,

b) „dcérska spoločnosť“ spoločnosti je spoločnosť, ktorú táto spoločnosť účinne riadi,

c) „pobočka“ spoločnosti znamená prevádzku podniku, ktorá nemá právnu subjektivitu a pôsobí trvalým dojmom, napríklad ako vedľajšie pracovisko materskej spoločnosti, má svoje vedenie a je materiálne vybavená na uzatváranie obchodov s tretími stranami tak, že tieto strany, hoci vedia, že v prípade potreby existuje právne prepojenie na materskú spoločnosť, ktorej ústredie je v zahraničí, nemusia priamo rokovať s touto materskou spoločnosťou, ale môžu vybaviť obchodné záležitosti v mieste podnikania, ktoré predstavuje vedľajšie pracovisko,

d) „usadenie sa“ znamená:

(i) pokiaľ ide o štátnych príslušníkov, právo začať hospodársku činnosť ako samostatne zárobkovo činná osoba a založiť podniky, najmä spoločnosti, ktoré účinne riadia. Samostatná zárobková činnosť a obchodné činnosti, ktoré vykonávajú štátni príslušníci, nezahŕňajú hľadanie alebo prijatie zamestnania na trhu práce a nezakladajú právo na prístup na trh práce druhej strany. Ustanovenia tejto kapitoly sa nevzťahujú na osoby, ktoré nie sú výlučne samostatne zárobkovo činnými osobami,

(ii) pokiaľ ide o spoločnosti Spoločenstva alebo čiernohorské spoločnosti, právo začať hospodársku činnosť prostredníctvom založenia dcérskych spoločností a pobočiek v Čiernej Hore alebo v Spoločenstve,

e) „pôsobenie“ znamená vykonávanie hospodárskej činnosti,

f) „hospodárska činnosť“ v zásade zahŕňa výrobnú a obchodnú činnosť, ako aj výkon povolania a činnosť remeselníkov,

g) „príslušník Spoločenstva“ alebo „štátny príslušník Čiernej Hory“ znamená fyzickú osobu, ktorá je štátnym príslušníkom niektorého z členských štátov alebo Čiernej Hory,

h) pokiaľ ide o medzinárodnú námornú dopravu, vrátane kombinovanej prepravy, pri ktorej sa časť realizuje po mori, štátni príslušníci členských štátov alebo Čiernej Hory, ktorí sa usadili mimo Spoločenstva alebo Čiernej Hory, a lodné prepravné spoločnosti, ktoré majú sídlo mimo Spoločenstva alebo Čiernej Hory a ktoré riadia štátni príslušníci niektorého členského štátu alebo Čiernej Hory takisto môžu využívať ustanovenia tejto kapitoly a kapitoly III, ak sú ich plavidlá registrované v tomto členskom štáte alebo v Čiernej Hore v súlade s ich príslušnými právnymi predpismi,

i) Pojem „finančné služby“ znamená činnosť opísanú v prílohe VI. Rada pre stabilizáciu a pridruženie môže pôsobnosť tejto prílohy rozšíriť alebo upraviť.

Článok 53

1. Čierna Hora uľahčí spoločnostiam Spoločenstva a jeho štátnym príslušníkom pôsobenie na svojom území. Na tento účel pri nadobudnutí platnosti tejto dohody poskytne:

   (i) pri usadení sa spoločností Spoločenstva zaobchádzanie, ktoré nie je menej výhodné ako zaobchádzanie s vlastnými spoločnosťami alebo spoločnosťami z tretích štátov, podľa toho, čo je výhodnejšie,

   (ii) pri pôsobení dcérskych spoločností a pobočiek spoločností Spoločenstva na území Čiernej Hory, ak sa tam usadili, zaobchádzanie, ktoré nie je menej výhodné ako zaobchádzanie s jej vlastnými spoločnosťami a pobočkami alebo s akoukoľvek dcérskou spoločnosťou alebo pobočkou spoločnosti z tretieho štátu, podľa toho, čo je výhodnejšie.

2. Spoločenstvo a jeho členské štáty odo dňa nadobudnutia platnosti tejto dohody poskytnú:

   (i) pri usadení sa čiernohorských spoločností zaobchádzanie, ktoré nie je menej výhodné ako zaobchádzanie, ktoré členské štáty poskytujú svojim vlastným spoločnostiam alebo spoločnostiam z tretích štátov, podľa toho, čo je výhodnejšie,

   (ii) pri pôsobení dcérskych spoločností a pobočiek čiernohorských spoločností, ak sa usadili na ich území, zaobchádzanie, ktoré nie je menej výhodné ako zaobchádzanie, ktoré členské štáty poskytujú svojim vlastným spoločnostiam a pobočkám, alebo akejkoľvek dcérskej spoločnosti alebo pobočke spoločnosti z tretieho štátu, podľa toho, čo je výhodnejšie.

3. Strany neprijmú nijaké nové predpisy alebo opatrenia, ktorými by sa zaviedla diskriminácia v porovnaní s vlastnými spoločnosťami, pokiaľ ide o usadenie sa spoločností druhej strany na ich území, alebo so zreteľom na ich pôsobenie, ak sa tam usadili.

4. Štyri roky po nadobudnutí platnosti tejto dohody Rada pre stabilizáciu a pridruženie pripraví modality rozšírenia uvedených ustanovení aj na usadenie sa štátnych príslušníkov Spoločenstva a štátnych príslušníkov Čiernej Hory na účel vykonávania hospodárskej činnosti samostatne zárobkovo činných osôb.

5. Bez zreteľa na ustanovenia tohto článku:

   a) dcérske spoločnosti a pobočky spoločností Spoločenstva budú mať od nadobudnutia platnosti tejto dohody právo využívať a prenajímať si v Čiernej Hore nehnuteľnosti,

   b) dcérske spoločnosti a pobočky spoločností Spoločenstva budú mať od nadobudnutia platnosti tejto dohody takisto právo nadobúdať a využívať vlastnícke práva k nehnuteľnostiam ako čiernohorské spoločnosti, a pokiaľ ide o verejný majetok alebo majetok všeobecného záujmu, budú mať rovnaké práva ako čiernohorské spoločnosti, ak sú tieto práva potrebné na hospodársku činnosť, pre ktorú sa usadili.

Článok 54

1. S výhradou ustanovení článku 56 a s výnimkou finančných služieb definovaných v prílohe VI môžu strany regulovať usadenie sa a pôsobenie spoločností a štátnych príslušníkov na svojom území, pokiaľ táto regulácia neznamená diskrimináciu spoločností a štátnych príslušníkov druhej strany v porovnaní s vlastnými spoločnosťami a štátnymi príslušníkmi.

2. Bez ohľadu na akékoľvek iné ustanovenia tejto dohody, nemožno nijakej strane zabrániť v oblasti finančných služieb prijať opatrenia z dôvodu opatrnosti, vrátane ochrany investorov, vkladateľov, poistníkov alebo osôb, voči ktorým má poskytovateľ finančných služieb povinnosti fiduciára, alebo aby sa zabezpečila stabilita finančného systému. Takéto opatrenia nebudú strany využívať ako prostriedok na neplnenie si povinností podľa tejto dohody.

3. Žiadne z ustanovení tejto dohody sa nebude vykladať ako ukladajúce stranám povinnosť zverejniť informácie týkajúce sa záležitostí a účtov jednotlivých zákazníkov, alebo akékoľvek dôverné informácie alebo informácie o majetku, s ktorými disponujú verejnoprávne subjekty.

Článok 55

1. Bez toho, aby boli dotknuté akékoľvek ustanovenia Multilaterálnej dohody o vytvorení Spoločného európskeho leteckého priestoru (ECAA), ktoré ustanovujú inak, platí, že ustanovenia tejto kapitoly sa nepoužijú na služby leteckej dopravy, služby dopravy po vnútrozemských vodných cestách a služby námornej kabotáže.

2. Rada pre stabilizáciu a pridruženie môže poskytnúť odporúčania na zlepšenie v rámci otázky usadenia sa a pôsobenia vo sférach, na ktoré sa vzťahuje odsek 1.

Článok 56

1. Ustanovenia článkov 53 a 54 nebránia tomu, aby strana uplatňovala osobitné pravidlá pre usadenie sa a pôsobenie na svojom území v prípade pobočiek spoločností druhej strany nezaložených na jej území podľa jej právnych predpisov, ak tak koná z dôvodov právnych alebo technických rozdielov medzi takýmito pobočkami a pobočkami spoločností založených na jej území podľa jej právnych predpisov, alebo, pokiaľ ide o finančné služby, ak tak koná z dôvodov opatrnosti.

2. Rozdiel v zaobchádzaní nepresiahne rámec toho, čo je nevyhnutne potrebné v dôsledku týchto právnych alebo technických rozdielov, alebo, pokiaľ ide o finančné služby, z dôvodu opatrnosti.

Článok 57

Aby sa štátnym príslušníkom Spoločenstva a štátnym príslušníkom Čiernej Hory uľahčilo začatie a vykonávanie regulovaných povolaní v Čiernej Hore a v Spoločenstve, Rada pre stabilizáciu a pridruženie preskúma kroky, ktoré sú potrebné na vzájomné uznávanie odborných kvalifikácií. Na tento účel môže prijať všetky potrebné opatrenia.

Článok 58

1. Spoločnosť Spoločenstva usadená na území Čiernej Hory alebo čiernohorská spoločnosť usadená na území Spoločenstva je oprávnená zamestnať alebo prostredníctvom svojich dcérskych spoločností alebo pobočiek prijať do zamestnania na území Čiernej Hory alebo Spoločenstva v súlade s právnymi predpismi platnými v krajine, kde sa táto spoločnosť usadila, zamestnancov, ktorí sú štátnymi príslušníkmi členských štátov alebo čiernohorskými štátnymi príslušníkmi, ak sú títo zamestnanci kľúčovými pracovníkmi podľa definície uvedenej v odseku 2 a ak sú zamestnaní výlučne v spoločnostiach, dcérskych spoločnostiach a pobočkách. Platnosť povolení na pobyt a pracovných povolení týchto zamestnancov sa obmedzí len na obdobie trvania uvedeného zamestnania.

2. Pod podmienkou, že organizácia je právnickou osobou a že dané osoby v nej boli zamestnané alebo v nej boli inými spoločníkmi než väčšinovými akcionármi aspoň počas jedného roka pred preložením, sú kľúčovými pracovníkmi uvedených spoločností (ďalej len „organizácie“) „osoby preložené v rámci spoločnosti“ v zmysle ich definície obsiahnutej v písmene c) tohto odseku patriace do niektorej z týchto kategórií:

   a) osoby pracujúce v rámci organizácie vo vyšších funkciách, do pracovnej náplne ktorých primárne patrí usmerňovanie riadenia danej spoločnosti pod celkovým dohľadom alebo riadením najmä správnej rady alebo akcionárov spoločnosti alebo iného im rovnocenného orgánu, ako aj:

   – riadenie spoločnosti alebo jej oddelenia alebo sekcie,

   – dohľad nad prácou ostatných zamestnancov vykonávajúcich kontrolu a nad odbornými a riadiacimi zamestnancami a kontrola ich práce,

   – právomoc prijať alebo prepustiť zamestnanca alebo právomoc odporučiť ich prijatie alebo prepustenie alebo prijatie iného opatrenia v personálnej oblasti,

   b) osoby pracujúce v rámci organizácie, ktoré majú mimoriadne znalosti zásadného významu pre podnik týkajúce sa prevádzky, výskumného zariadenia, techniky alebo riadenia. Pri hodnotení týchto znalostí sa okrem znalostí špecifických pre danú spoločnosť môže zohľadniť aj vysoká úroveň odbornej kvalifikácie, ktorá patrí k určitým druhom práce alebo obchodnej činnosti, ktoré si vyžadujú špecifické odborné znalosti, vrátane príslušnosti k profesijnému stavu pri povolaniach, ktoré si to vyžadujú,

   c) „osoba preložená v rámci spoločnosti“ sa definuje ako fyzická osoba, ktorá pracuje v rámci organizácie na území jednej strany a ktorá je v súvislosti s hospodárskou činnosťou dočasne preložená na územie druhej strany; takáto organizácia musí mať svoje hlavné miesto podnikania na území jednej strany a preloženie sa musí uskutočniť do podniku (pobočky, dcérskej spoločnosti) tejto organizácie, ktorý naozaj vykonáva podobné hospodárske činnosti na území druhej strany.

3. Vstup a dočasná prítomnosť štátnych príslušníkov Spoločenstva na území Čiernej Hory alebo čiernohorských štátnych príslušníkov na území Spoločenstva sa

povoľuje, ak sú týmito zástupcami spoločností osoby pracujúce v rámci organizácie vo vyšších funkciách v zmysle definície v odseku 2 písm. a) tohto článku, ktoré zodpovedajú za založenie dcérskej spoločnosti alebo pobočky čiernohorskej spoločnosti v niektorom členskom štáte Spoločenstva alebo za založenie dcérskej spoločnosti alebo pobočky spoločnosti Spoločenstva v Čiernej Hore, ak:

– títo zástupcovia nie sú zapojení do priameho predaja alebo poskytovania služieb a nie sú platení zo zdroja na území krajiny, kde sa táto spoločnosť má usadiť a

– spoločnosť má svoje hlavné miesto podnikania mimo Spoločenstva či mimo Čiernej Hory a nemá žiadneho iného zástupcu, zastúpenie, pobočku alebo dcérsku spoločnosť v danom členskom štáte či v Čiernej Hore.

KAPITOLA III
POSKYTOVANIE SLUŽIEB

Článok 59

1. Spoločenstvo a Čierna Hora sa zaväzujú v súlade s ďalej uvedenými ustanoveniami prijať kroky potrebné k tomu, aby sa postupne umožnilo poskytovanie služieb spoločnostiam Spoločenstva alebo čiernohorskými spoločnostiam alebo štátnym príslušníkom Spoločenstva alebo štátnym príslušníkom Čiernej Hory usadeným na území inej strany ako osoba, ktorej sú služby určené.

2. Súbežne s procesom liberalizácie uvedeným v odseku 1 strany povolia dočasný pohyb fyzickým osobám, ktoré poskytujú služby alebo ktoré sú zamestnancami poskytovateľa služieb ako kľúčoví pracovníci v zmysle definície uvedenej v článku 58, ako aj fyzickým osobám, ktoré sú zástupcami spoločnosti Spoločenstva alebo čiernohorskej spoločnosti, alebo ich štátneho príslušníka, a žiadajú o dočasný vstup na účely rokovania o obchode so službami alebo uzavretia zmlúv o obchode so službami pre tohto poskytovateľa služieb, pod podmienkou, že títo zástupcovia sami nebudú zapojení do priameho predaja verejnosti alebo poskytovania služieb.

3. Po štyroch rokoch prijme Rada pre stabilizáciu a pridruženie opatrenia potrebné na postupné uplatňovanie ustanovení odseku 1. Pri tom sa zohľadní pokrok, ktorý strany dosiahli v rámci aproximácie svojich právnych predpisov.

Článok 60

1. Strany neprijmú opatrenia ani neurobia kroky, v dôsledku ktorých by sa podmienky pre poskytovanie služieb štátnymi príslušníkmi alebo spoločnosťami Spoločenstva alebo Čiernej Hory usadenými na území inej strany, ako osoba, ktorej sú služby určené, stali podstatne viac obmedzujúcimi v porovnaní so situáciou existujúcou deň pred nadobudnutím platnosti tejto dohody.

2. Ak sa jedna zo strán domnieva, že v dôsledku opatrení, ktoré zaviedla druhá strana po nadobudnutí platnosti tejto dohody vznikla situácia, ktorá je v porovnaní

so situáciou existujúcou v deň nadobudnutia platnosti tejto dohody podstatne viac obmedzujúca pre poskytovanie služieb, môže požiadať druhú stranu o začatie rokovaní.

Článok 61

Pokiaľ ide o poskytovanie dopravných služieb medzi Spoločenstvom a Čiernou Horou, platia tieto ustanovenia:

1. Pokiaľ ide o vnútrozemskú dopravu, pravidlá pre vzťahy medzi stranami sa stanovujú v protokole 4, najmä s cieľom zabezpečiť neobmedzenú cestnú tranzitnú dopravu cez Čiernu Horu a Spoločenstvo ako celok, účinné uplatňovanie zásady nediskriminácie a postupnú harmonizáciu právnych predpisov Čiernej Hory v oblasti dopravy s právnymi predpismi Spoločenstva.

2. Pokiaľ ide o medzinárodnú námornú dopravu, strany sa zaväzujú účinne uplatňovať zásadu neobmedzeného prístupu na medzinárodné námorné trhy a k medzinárodným námorným obchodom na komerčnom základe a rešpektovať medzinárodné a európske záväzky v oblasti noriem bezpečnosti, ochrany a životného prostredia.

   Strany potvrdzujú svoj záväzok budovať prostredie voľnej hospodárskej súťaže ako základ medzinárodnej námornej dopravy.

3. Pri uplatňovaní zásad podľa odseku 2:

   a) strany do dvojstranných dohôd s tretími štátmi, ktoré uzavrú v budúcnosti, nezahrnú ustanovenia o deľbe nákladu,

   b) strany po nadobudnutí platnosti tejto dohody zrušia všetky jednostranné opatrenia a administratívne, technické a iné prekážky, ktoré by mohli mať obmedzujúce alebo diskriminačné účinky na slobodné poskytovanie služieb v medzinárodnej námornej doprave,

   c) každá strana zabezpečí, že nebude, *inter alia*, zaobchádzať s loďami, ktoré prevádzkujú štátni príslušníci alebo spoločnosti druhej strany, menej výhodne ako zaobchádza s vlastnými loďami, pokiaľ ide o prístup k prístavom otvoreným pre medzinárodný obchod, využívanie infraštruktúry a pomocných námorných služieb v prístavoch, ani pokiaľ ide o príslušné poplatky a colné vybavenie, ani pokiaľ ide o prideľovanie kotvísk a využívanie zariadení na nakladanie a vykladanie.

4. S cieľom zabezpečiť taký koordinovaný vývoj a takú postupnú liberalizáciu dopravy medzi stranami, ktoré sú prispôsobené obchodným požiadavkám každej zo strán, sa podmienky prístupu na trh leteckej dopravy druhej strany spravujú Multilaterálnou dohodou o vytvorení Spoločného európskeho leteckého priestoru (ECAA).

5. Pred uzavretím dohody uvedenej v odseku 4 strany neprijmú opatrenia ani neurobia kroky, ktoré by boli v porovnaní so situáciou existujúcou pred nadobudnutím platnosti tejto dohody viac obmedzujúce alebo diskriminačné.

6. Čierna Hora prispôsobí svoje právne predpisy, vrátane administratívnych, technických a iných pravidiel, právnym predpisom Spoločenstva pre oblasť leteckej

dopravy, námornej dopravy, dopravy po vnútrozemských vodných cestách a vnútrozemskej dopravy, a to v miere, v akej si to vyžaduje liberalizácia a vzájomný prístup na trhy strán tejto dohody a uľahčenie prepravy cestujúcich a tovaru.

7. Súbežne s tým, ako strany budú dosahovať pokrok v plnení cieľov tejto kapitoly, Rada pre stabilizáciu a pridruženie skúma, akými spôsobmi sa dajú vytvoriť podmienky, ktoré sú potrebné na zlepšenie slobodného poskytovania služieb v oblasti leteckej dopravy, vnútrozemskej dopravy a dopravy po vnútrozemských vodných cestách.

KAPITOLA IV
BEŽNÉ PLATBY A POHYB KAPITÁLU

Článok 62

Strany sa zaväzujú, že v súlade s ustanoveniami článku VIII Dohody o Medzinárodnom menovom fonde povolia akékoľvek platby a prevody na bežnom účte platobnej bilancie vo voľne zameniteľnej mene medzi Spoločenstvom a Čiernou Horou.

Článok 63

1. Pokiaľ ide o transakcie na kapitálovom a finančnom účte platobnej bilancie, odo dňa nadobudnutia platnosti tejto dohody strany zabezpečia voľný pohyb kapitálu súvisiaceho s priamymi investíciami do spoločností, ktoré vznikli v súlade s právnymi predpismi hostiteľskej krajiny, kapitálu súvisiaceho s investíciami v súlade s ustanoveniami kapitoly II hlavy V, ako aj likvidáciu alebo repatriáciu týchto investícií a všetkých ziskov, ktoré tieto investície priniesli.

2. Pokiaľ ide o transakcie na kapitálovom a finančnom účte platobnej bilancie, odo dňa nadobudnutia platnosti tejto dohody strany zabezpečia voľný pohyb kapitálu súvisiaceho s úvermi spojenými s obchodnými transakciami alebo s poskytovaním služieb, na ktorých sa zúčastňuje osoba alebo spoločnosť s bydliskom alebo sídlom na území jednej zo strán, a kapitálu súvisiaceho s finančnými pôžičkami a úvermi so splatnosťou dlhšou ako jeden rok.

3. Čierna Hora bude odo dňa nadobudnutia platnosti tejto dohody zaobchádzať pri nadobúdaní nehnuteľného majetku na jej území so štátnymi príslušníkmi EÚ rovnako ako s vlastnými štátnymi príslušníkmi.

4. Spoločenstvo a Čierna Hora odo dňa nadobudnutia platnosti tejto dohody zabezpečia aj voľný pohyb kapitálu súvisiaceho s portfóliovými investíciami, finančnými pôžičkami a úvermi so splatnosťou kratšou ako jeden rok.

5. Bez toho, aby bol dotknutý odsek 1, strany nezavedú nijaké nové obmedzenia pohybu kapitálu a bežných platieb medzi osobami a spoločnosťami s bydliskom alebo sídlom v Spoločenstve a v Čiernej Hore a platné opatrenia nesprísnia.

6. Bez toho, aby boli dotknuté ustanovenia článku 62 a tohto článku, ak za výnimočných okolností spôsobuje pohyb kapitálu medzi Spoločenstvom a Čiernou Horou vážne ťažkosti pri uplatňovaní politiky výmenného kurzu alebo menovej politiky v Spoločenstve alebo v Čiernej Hore, alebo ak hrozí, že ich spôsobí, Spoločenstvo alebo Čierna Hora môže prijať ochranné opatrenia v oblasti pohybu kapitálu medzi Spoločenstvom a Čiernou Horou, ak sú takéto opatrenia nevyhnutne potrebné, a to na obdobie, ktoré nepresiahne 6 mesiacov.

7. Žiadne z uvedených ustanovení neobmedzuje právo hospodárskych subjektov strán na využitie ešte výhodnejšieho zaobchádzania stanoveného v platných dvojstranných alebo mnohostranných dohodách, ktorými sú strany tejto dohody viazané.

8. Strany uskutočnia spoločné rokovania s cieľom uľahčiť pohyb kapitálu medzi Spoločenstvom a Čiernou Horou, aby podporili ciele tejto dohody.

Článok 64

1. Počas prvého roka po nadobudnutí platnosti tejto dohody Spoločenstvo a Čierna Hora prijmú opatrenia, ktoré im umožnia vytvoriť podmienky potrebné na ďalšie postupné uplatňovanie pravidiel Spoločenstva o voľnom pohybe kapitálu.

2. Do konca **druhého** roka po nadobudnutí platnosti tejto dohody Rada pre stabilizáciu a pridruženie stanoví modality pre úplné uplatňovanie pravidiel Spoločenstva o voľnom pohybe kapitálu v Čiernej Hore.

KAPITOLA V
VŠEOBECNÉ USTANOVENIA

Článok 65

1. Ustanovenia tejto hlavy sa uplatňujú s výhradou obmedzení z dôvodov verejného poriadku, verejnej bezpečnosti alebo verejného zdravia.

2. Nevzťahujú sa na činnosti, ktoré sú na území ktorejkoľvek strany dočasne alebo trvalo spojené s vykonávaním verejnej moci.

Článok 66

Na účely tejto hlavy platí, že žiadne z ustanovení tejto dohody nebráni stranám v uplatňovaní ich zákonov a iných právnych predpisov upravujúcich vstup a pobyt, zamestnávanie, pracovné podmienky, usadzovanie sa fyzických osôb a poskytovanie služieb, najmä pokiaľ ide o udeľovanie povolení na pobyt, predĺženie ich platnosti a zamietnutie žiadostí o ich udelenie, za predpokladu, že ich nebudú uplatňovať tak, aby tým dochádzalo k odstráneniu alebo obmedzeniu výhod, ktoré strane vyplývajú z niektorého z ustanovení tejto dohody. Týmto ustanovením nie je dotknuté uplatňovanie článku 65.

Článok 67

Ustanovenia tejto hlavy sa takisto vzťahujú aj na spoločnosti, ktoré spoločne kontrolujú alebo spoločne výhradne vlastnia čiernohorské spoločnosti alebo štátni príslušníci a spoločnosti Spoločenstva alebo jeho štátni príslušníci.

Článok 68

1. Doložka najvyšších výhod, udelená v súlade s ustanoveniami tejto hlavy, sa neuplatňuje na daňové zvýhodnenia, ktoré strany poskytujú alebo budú poskytovať na základe dohôd o zamedzení dvojitého zdanenia alebo na základe iných daňových opatrení.

2. Žiadne z ustanovení tejto hlavy sa nebude vykladať tak, že stranám bráni v prijatí alebo presadzovaní opatrení, ktoré sú zamerané na zamedzenie vyhýbania sa plateniu daní alebo na zamedzenie daňových únikov a ktoré sú v súlade s daňovými ustanoveniami dohôd o zamedzení dvojitého zdanenia alebo inými daňovými opatreniami alebo vnútroštátnymi daňovými právnymi predpismi.

3. Žiadne z ustanovení tejto hlavy sa nebude vykladať tak, že členským štátom alebo Čiernej Hore bráni rozlišovať pri uplatňovaní príslušných ustanovení ich daňových právnych predpisov medzi daňovými poplatníkmi, ktorí nie sú v rovnakej situácii, najmä pokiaľ ide o ich miesto bydliska.

Článok 69

1. Strany sa vždy usilujú o to, aby sa podľa možnosti vyhli prijatiu obmedzujúcich opatrení, vrátane opatrení týkajúcich sa dovozu, na účely platobnej bilancie. Strana, ktorá prijme takéto opatrenia, čo najskôr poskytne druhej strane časový rozvrh na ich zrušenie.

2. Ak má jeden alebo viacero členských štátov alebo Čierna Hora vážne ťažkosti s platobnou bilanciou, alebo ak im takéto ťažkosti bezprostredne hrozia, môže Spoločenstvo alebo Čierna Hora v súlade s podmienkami stanovenými v Dohode o založení WTO prijať obmedzujúce opatrenia vrátane opatrení týkajúcich sa dovozu, ktoré však musia byť časovo obmedzené a nesmú ísť nad rámec toho, čo je nevyhnutne potrebné na nápravu situácie s platobnou bilanciou. Spoločenstvo alebo Čierna Hora o tom ihneď informuje druhú stranu.

3. Na prevody súvisiace s investíciami a najmä na repatriáciu investovaných prostriedkov alebo reinvestovaných prostriedkov alebo akýchkoľvek výnosov z nich sa nesmú uplatniť žiadne obmedzujúce opatrenia.

Článok 70

Ustanovenia tejto hlavy sa postupne upravia, najmä vzhľadom na požiadavky vyplývajúce z článku V Všeobecnej dohody o obchode so službami (GATS).

Článok 71

Ustanoveniami tejto dohody nie je dotknuté uplatňovanie akéhokoľvek opatrenia, ktoré niektorá zo strán uplatňuje, aby zabránila obchádzaniu svojich opatrení, ktoré sa týkajú prístupu tretej krajiny na jej trh, prostredníctvom ustanovení tejto dohody.

HLAVA VI
APROXIMÁCIA PRÁVA, PRESADZOVANIE PRÁVA A PRAVIDLÁ HOSPODÁRSKEJ SÚŤAŽE

Článok 72

1. Strany uznávajú dôležitosť aproximácie existujúcich čiernohorských právnych predpisov právnym predpisom Spoločenstva a ich účinnej implementácie. Čierna Hora vyvinie úsilie s cieľom zabezpečiť, aby sa jej existujúce a budúce právne predpisy postupne stali zlučiteľnými s *acquis* Spoločenstva. Čierna Hora zabezpečí, že existujúce a budúce právne predpisy budú riadne implementované a presadzované.

2. Táto aproximácia sa začne dňom podpísania tejto dohody a do konca prechodného obdobia stanoveného v článku 8 tejto dohody sa postupne sa rozšíri na všetky zložky *acqui*s Spoločenstva, uvedené v tejto dohode.

3. V počiatočnej fáze sa aproximácia sústredí na základné prvky *acquis* v oblasti vnútorného trhu vrátane právnych predpisov upravujúcich finančný sektor, na oblasť spravodlivosti, slobody a bezpečnosti a na oblasti súvisiace s obchodom. V ďalšej fáze sa Čierna Hora sústredí na ostatné časti *acquis*.

   Aproximácia sa uskutoční na základe programu, na ktorom sa dohodne Komisia Európskych spoločenstiev s Čiernou Horou.

4. Čierna Hora po dohode s Komisiou Európskych spoločenstiev takisto stanoví aj modality monitorovania aproximácie právnych predpisov a implementácie opatrení zameraných na presadzovanie práva, ktoré je potrebné prijať.

Článok 73
Ustanovenia o hospodárskej súťaži a ďalšie hospodárske ustanovenia

1. Tieto postupy nie sú zlučiteľné s riadnym fungovaním tejto dohody, pokiaľ by mohli mať dosah na obchod medzi Spoločenstvom a Čiernou Horou:

   (i) všetky dohody medzi podnikmi, rozhodnutia združení podnikov a zosúladené postupy podnikov, cieľom alebo následkom ktorých je vylúčenie, obmedzenie alebo narušenie hospodárskej súťaže,

(ii) zneužívanie dominantného postavenia jedným alebo viacerými podnikmi na území Spoločenstva alebo Čiernej Hory ako celku alebo na jeho podstatnej časti,

(iii) akákoľvek štátna pomoc, ktorá narúša alebo hrozí narušením hospodárskej súťaže tým, že zvýhodňuje určité podniky alebo výrobky.

2. Akýkoľvek postup v rozpore s týmto článkom sa posúdi na základe kritérií, ktoré vyplývajú z uplatňovania pravidiel hospodárskej súťaže platných v Spoločenstve, najmä z článkov 81, 82, 86 a 87 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva a z výkladových nástrojov prijatých inštitúciami Spoločenstva.

3. Strany zabezpečia, aby právomoci potrebné na úplné uplatňovanie tohto článku odseku 1 bodov (i) a (ii) vo vzťahu k súkromným a verejnoprávnym podnikom a podnikom, ktorým boli priznané osobitné práva, boli zverené funkčne nezávislému verejnému orgánu.

4. Čierna Hora zriadi funkčne nezávislý orgán, ktorý bude mať právomoci potrebné na úplné uplatňovanie odseku 1 bodu (iii) tohto článku, do 1 roka odo dňa nadobudnutia platnosti tejto dohody. Tento orgán bude okrem iného mať právo schvaľovať schémy štátnej pomoci a individuálne pomoci v súlade s odsekom 2 tohto článku a právo nariadiť vrátenie štátnej pomoci, ktorá bola poskytnutá protiprávne.

5. Spoločenstvo na jednej strane a Čierna Hora na druhej strane zabezpečia transparentnosť v oblasti štátnej pomoci okrem iného tým, že poskytnú druhej strane pravidelnú výročnú správu alebo jej ekvivalent podľa metodiky a prezentácie štatistického zisťovania Spoločenstva o štátnej pomoci. Na požiadanie jednej strany jej druhá strana poskytne informácie o jednotlivých prípadoch štátnej pomoci.

6. Čierna Hora vypracuje kompletný prehľad schém pomoci, ktoré zaviedla pred zriadením orgánu uvedeného v odseku 4 a tieto schémy pomoci dá do súladu s kritériami uvedenými v odseku 2 tohto článku najneskôr do 4 rokov od nadobudnutia platnosti tejto dohody.

7. a) Na účely uplatňovania ustanovení odseku 1 bod (iii) strany súhlasia, že počas prvých 5 rokov po nadobudnutí platnosti tejto dohody sa bude vyhodnocovať každá štátna pomoc poskytnutá Čiernou Horou so zreteľom na skutočnosť, že Čierna Hora sa považuje za rovnakú oblasť, ako oblasti Spoločenstva opísané v článku 87 ods. 3 písm. a) Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva.

b) Do 4 rokov od nadobudnutia platnosti tejto dohody Čierna Hora predloží Komisii Európskych spoločenstiev údaje o svojom HDP na obyvateľa, harmonizované na úrovni NUTS II. Orgán uvedený v odseku 4 a Komisia Európskych spoločenstiev potom spoločne zhodnotia oprávnenosť regiónov Čiernej Hory a súvisiace maximálne intenzity pomoci, s cieľom vypracovať na základe príslušných usmernení Spoločenstva regionálnu mapa pomoci.

8. Pravidlá pre štátnu pomoc oceliarskemu priemyslu sú stanovené v protokole 5. Stanovujú sa v ňom pravidlá, ktoré sa použijú v prípade pomoci na reštrukturalizáciu oceliarskeho priemyslu. Zdôrazní sa v ňom výnimočná povaha takejto pomoci

a skutočnosť, že takáto pomoc bude časovo obmedzená a viazaná na zníženie kapacity v rámci programov uskutočniteľnosti.

9. Pokiaľ ide o výrobky uvedené v kapitole II hlava IV:

- odsek 1 bod (iii) sa neuplatňuje,

- všetky postupy v rozpore s odsekom 1 bodom (i) sa posúdia podľa kritérií, ktoré Spoločenstvo stanovilo na základe článkov 36 a 37 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva a osobitných nástrojov Spoločenstva prijatých na tomto základe.

10. Ak sa niektorá zo strán domnieva, že určitý postup nie je zlučiteľný s podmienkami obsiahnutými v odseku 1 tohto článku, môže po prerokovaní v rámci Rady pre stabilizáciu a pridruženie alebo po uplynutí tridsiatich pracovných dní od podania žiadosti o takéto prerokovanie prijať vhodné opatrenia. Týmto článkom nie je dotknuté prijímanie vyrovnávacích opatrení Spoločenstvom alebo Čiernou Horou v súlade s príslušnými článkami Všeobecnej dohody o clách a obchode (GATT) z roku 1994 a Dohodou WTO o subvenciách a vyrovnávacích opatreniach alebo s príslušnými vnútroštátnymi právnymi predpismi.

Článok 74
Verejnoprávne podniky

Do konca tretieho roka po nadobudnutí platnosti tejto dohody bude Čierna Hora na verejnoprávne podniky a podniky, ktorým boli priznané osobitné a výlučné práva uplatňovať zásady stanovené v Zmluve o založení Európskeho spoločenstva, najmä v jej článku 86.

Osobitné práva verejnoprávnych podnikov počas prechodného obdobia nezahŕňajú možnosť zaviesť množstvové obmedzenia alebo opatrenia s rovnocenným účinkom na dovozy zo Spoločenstva do Čiernej Hory.

Článok 75
Práva duševného, priemyselného a obchodného vlastníctva

1. V súlade s ustanoveniami tohto článku a prílohy VII strany potvrdzujú, že prikladajú význam zabezpečeniu primeranej a účinnej ochrany a presadzovania práv duševného, priemyselného a obchodného vlastníctva.

2. Odo dňa nadobudnutia platnosti tejto dohody budú strany pokiaľ ide o uznávanie a ochranu práv duševného, priemyselného a obchodného vlastníctva poskytovať spoločnostiam a štátnym príslušníkom druhej strany zaobchádzanie, ktoré nie je menej výhodné ako zaobchádzanie, ktoré poskytujú podľa dvojstranných dohôd tretím krajinám.

3. Čierna Hora prijme potrebné opatrenia, aby najneskôr do piatich rokov po nadobudnutí platnosti tejto dohody zabezpečila podobnú úroveň ochrany práv duševného, priemyselného a obchodného vlastníctva ako v Spoločenstve, vrátane účinných prostriedkov na presadzovanie týchto práv.

4. Čierna Hora sa zaväzuje, že počas uvedeného obdobia pristúpi k mnohostranným dohovorom o právach duševného, priemyselného a obchodného vlastníctva, ktoré sú uvedené v prílohe VII. Rada pre stabilizáciu a pridruženie môže zaviazať Čiernu Horu k tomu, aby pristúpila ku konkrétnym mnohostranným dohovorom v tejto oblasti.

5. Ak sa v oblasti práv duševného, priemyselného a obchodného vlastníctva vyskytnú problémy ovplyvňujúce podmienky obchodovania, na žiadosť ktorejkoľvek zo strán sa bezodkladne predložia Rade pre stabilizáciu a pridruženie s cieľom dosiahnuť obojstranne uspokojivé riešenie.

Článok 76
Verejné obstarávanie

3. Spoločenstvo a Čierna Hora považujú za želateľný cieľ, aby sa zadávanie verejných zákaziek otvorilo na základe nediskriminácie a reciprocity, a to najmä v súlade s ustanoveniami WTO.

4. Odo dňa nadobudnutia platnosti tejto dohody budú mať čiernohorské spoločnosti, bez ohľadu na to, či sú usadené v Spoločenstve alebo nie, prístup k postupom zadávania zákaziek v Spoločenstve v súlade s pravidlami Spoločenstva pre oblasť obstarávania, pričom im bude poskytnuté zaobchádzanie, ktoré nie je menej výhodné ako zaobchádzanie poskytnuté spoločnostiam Spoločenstva.

   Tieto ustanovenia sa použijú aj na zákazky v sektore verejných služieb, keď Čierna Hora prijme právne predpisy, ktorými sa v tejto oblasti zavedú pravidlá Spoločenstva. Spoločenstvo bude pravidelne skúmať, či Čierna Hora tieto právne predpisy skutočne zavádza.

5. Odo dňa nadobudnutia platnosti tejto dohody budú mať spoločnosti Spoločenstva, ktoré sú usadené v Čiernej Hore podľa ustanovení kapitoly II hlava V prístup k postupom zadávania zákaziek v Čiernej Hore, pričom im bude poskytnuté zaobchádzanie, ktoré nie je menej výhodné ako zaobchádzanie poskytnuté čiernohorským spoločnostiam.

6. Odo dňa nadobudnutia platnosti tejto dohody budú mať spoločnosti Spoločenstva, ktoré nie sú usadené v Čiernej Hore, prístup k postupom zadávania zákaziek v Čiernej Hore, pričom im bude poskytnuté zaobchádzanie, ktoré nie je menej výhodné ako zaobchádzanie poskytnuté čiernohorským spoločnostiam.

7. Rada pre stabilizáciu a pridruženie pravidelne skúma, či má Čierna Hora možnosť poskytnúť prístup k postupom zadávania zákaziek v Čiernej Hore všetkým spoločnostiam Spoločenstva. Čierna Hora podáva každoročne Rade pre stabilizáciu a pridruženie správu o opatreniach, ktoré prijala v záujme posilnenia transparentnosti a zabezpečenia účinného súdneho preskúmania rozhodnutí v oblasti verejného obstarávania.

8. Pokiaľ je realizácia verejných zákaziek spojená s usadením sa, pôsobením a poskytovaním služieb medzi Spoločenstvom a Čiernou Horou a so zamestnávaním a pohybom pracovných síl, použijú sa ustanovenia článkov 49 až 64.

Článok 77
Normalizácia, metrológia, akreditácia a posudzovanie zhody

1. Čierna Hora prijme potrebné opatrenia, aby postupne dosiahla súlad s technickými predpismi Spoločenstva a s európskou normalizáciou, metrológiou, akreditáciou a postupmi posudzovania zhody.

2. Na tento účel sa strany budú usilovať:

   – podporovať používanie technických predpisov Spoločenstva, európskych noriem a postupov posudzovania zhody,

   – napomáhať rozvoju kvalitnej infraštruktúry pre normalizáciu, metrológiu, akreditáciu a posudzovanie zhody,

   – podporovať účasť Čiernej Hory na práci organizácií, ktoré sa venujú normám, posudzovaniu zhody, metrológii a podobným funkciám (napr. CEN, CENELEC, ETSI, EA, WELMEC, EUROMET atď.),

   – v prípade potreby uzatvoriť dohodu o posudzovaní zhody a uznávaní priemyselných výrobkov, keď budú legislatívny rámec a postupy v Čiernej Hore dostatočne zladené s legislatívnym rámcom a postupmi v Spoločenstve a keď budú k dispozícii príslušné odborné kapacity.

Článok 78
Ochrana spotrebiteľa

Strany budú spolupracovať v záujme zladenia noriem v oblasti ochrany spotrebiteľa v Čiernej Hore s normami Spoločenstva. Aby trhové hospodárstvo fungovalo riadne, je nevyhnutná účinná ochrana spotrebiteľa, pričom táto ochrana závisí od rozvoja administratívnej infraštruktúry na vykonávanie dohľadu nad trhom a presadzovanie práva v tejto oblasti.

Na tento účel ako aj vzhľadom na spoločné záujmy sa strany zaväzujú, že budú podporovať a zabezpečia:

   – politiku aktívnej ochrany spotrebiteľa v súlade s právom Spoločenstva vrátane zvýšenia informovanosti a rozvoja nezávislých organizácií,

   – harmonizáciu právnych predpisov o ochrane v Čiernej Hore s platnými právnymi predpismi Spoločenstva,

   – účinnú právnu ochranu spotrebiteľov v záujme zvýšenia kvality spotrebných tovarov a dodržiavania príslušných bezpečnostných noriem,

   – monitorovanie pravidiel príslušnými orgánmi a prístup k spravodlivosti v prípade sporov,

   – výmenu informácií o nebezpečných výrobkoch.

Článok 79
Pracovné podmienky a rovnosť príležitostí

Čierna Hora bude postupne harmonizovať svoje právne predpisy v oblasti pracovných podmienok, najmä v oblasti ochrany zdravia a bezpečnosti pri práci a rovnosti príležitostí, s právnymi prepismi Spoločenstva.

HLAVA VII
SPRAVODLIVOSŤ, SLOBODA A BEZPEČNOSŤ

Článok 80
Posilnenie inštitúcií a právneho štátu

Strany pri spolupráci v oblasti spravodlivosti, slobody a bezpečnosti pripisujú osobitný význam upevňovaniu právneho štátu a posilňovaniu inštitúcií na všetkých úrovniach správy vo všeobecnosti a najmä v oblasti presadzovania práva a výkonu spravodlivosti. Cieľom tejto spolupráce je najmä posilnenie nezávislosti súdnictva a zvýšenie jeho efektívnosti, zlepšenie práce polície a ostatných orgánov na presadzovanie práva, primeraná odborná príprava a boj proti korupcii a organizovanému zločinu.

Článok 81
Ochrana osobných údajov

Čierna Hora bude po nadobudnutí platnosti tejto dohody harmonizovať svoje právne predpisy o ochrane osobných údajov s právom Spoločenstva a ostatnými európskymi a medzinárodnými právnymi predpismi o ochrane súkromia. Čierna Hora vytvorí nezávislé orgány dozoru vybavené dostatočnými finančnými a ľudskými zdrojmi, aby sa efektívne monitorovalo a zabezpečilo presadzovanie vnútroštátnych právnych predpisov o ochrane osobných údajov. Na účely dosiahnutia tohto cieľa strany spolupracujú.

Článok 82
Víza, správa hraníc, azyl a migrácia

Strany spolupracujú v oblasti víz, kontroly hraníc, azylu a migrácie a vytvoria rámec spolupráce v týchto oblastiach, vrátane spolupráce na regionálnej úrovni, pričom podľa potreby zohľadnia a plne využijú iné existujúce iniciatívy v tejto oblasti.

Základom spolupráce v týchto oblastiach sú spoločné rokovania a úzka spolupráca medzi stranami a jej súčasťou by mala byť technická a administratívna pomoc zameraná na:

– výmenu informácií o právnych predpisoch a postupoch,

– prípravu nových právnych predpisov,

– posilnenie efektívnosti inštitúcií,

– odbornú prípravu pracovníkov,

– bezpečnosť cestovných dokladov a odhaľovanie falošných dokladov,

– správu hraníc.

Spolupráca sa predovšetkým zameria:

– v azylovej oblasti na uplatňovanie vnútroštátnych právnych predpisov tak, aby boli splnené normy Ženevského dohovoru o právnom postavení utečencov z roku 1951 a Newyorského protokolu k nemu z roku 1967, čím sa zabezpečí dodržanie zásady „non-refoulement“ (nenavracania) ako aj ostatných práv žiadateľov o azyl a utečencov,

– v oblasti legálnej migrácie na pravidlá prijímania a na práva a právne postavenie prijatých osôb. V súvislosti s migráciou sa strany dohodli, že budú spravodlivo zaobchádzať s občanmi iných štátov, ktorí sa legálne nachádzajú na ich území, a že budú podporovať integračnú politiku, cieľom ktorej je, aby práva a povinnosti týchto osôb boli porovnateľné s právami a povinnosťami ich občanov.

Článok 83
Predchádzanie nelegálnemu prisťahovalectvu a jeho kontrola; readmisia

Strany spolupracujú v rámci predchádzania nelegálnemu prisťahovalectvu a jeho kontroly. Na tento účel sa Spoločenstvo a Čierna Hora dohodli, že prijmú všetkých svojich štátnych príslušníkov, ktorí sa nelegálne zdržiavajú na území druhej strany, a že [uzatvoria a] plne vykonajú readmisnú dohodu ustanovujúcu aj povinnosť readmisie štátnych príslušníkov tretích krajín a osoby bez štátnej príslušnosti.

Členské štáty a Čierna Hora vybavia svojich štátnych príslušníkov riadnymi dokladmi totožnosti a na tento účel im sprístupnia nevyhnutné administratívne kapacity.

Konkrétne postupy readmisie vlastných štátnych príslušníkov, štátnych príslušníkov tretích krajín a osôb bez štátnej príslušnosti sa stanovia v Dohode medzi Európskym spoločenstvom a Čiernou Horou o readmisii osôb s neoprávneným pobytom.

Čierna Hora súhlasí s tým, že uzatvorí readmisné dohody s krajinami, ktoré sú zapojené do procesu stabilizácie a pridruženia a zaväzuje sa prijať akékoľvek opatrenia potrebné na flexibilnú a rýchlu implementáciu všetkých readmisných dohôd uvedených v tomto článku.

Rada pre stabilizáciu a pridruženie stanoví ďalšie kroky, ktoré by strany mohli spoločne prijať, aby predchádzali nelegálnemu prisťahovalectvu, obchodovaniu s ľuďmi a sieťam organizujúcim nelegálne prisťahovalectvo, a v záujme ich kontroly.

Článok 84
Pranie špinavých peňazí a financovanie terorizmu

1. Strany spolupracujú, aby predišli zneužívaniu ich finančných systémov na pranie špinavých peňazí, ktoré pochádzajú z trestnej činnosti a najmä z obchodu s drogami, a na financovanie terorizmu.

2. Spolupráca v tejto oblasti môže pozostávať aj z administratívnej a technickej pomoci zameranej na rozvoj implementácie právnych predpisov a efektívneho fungovania primeraných noriem a mechanizmov v oblasti boja proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu, ktoré zodpovedajú normám a mechanizmom prijatým Spoločenstvom a inými medzinárodnými zoskupeniami v tejto oblasti, najmä Finančnou akčnou skupinou (FATF).

Článok 85
Spolupráca v oblasti boja proti nezákonným drogám

1. Strany v rámci svojej právomoci a pôsobnosti spolupracujú, aby zabezpečili vyvážený a integrovaný prístup k drogovej problematike. Protidrogové politiky a opatrenia sa zamerajú na posilnenie štruktúr boja proti nezákonným drogám, na zníženie ponuky nezákonných drog, obchodu s nimi a dopytu po nich, na vysporiadanie sa so zdravotnými a sociálnymi následkami užívania drog a na účinnejšiu kontrolu prekurzorov.

2. Strany sa dohodnú na metódach spolupráce potrebných na dosiahnutie týchto cieľov. Opatrenia budú založené na zásadách, ktoré si strany spoločne dohodnú a ktoré budú v súlade s protidrogovou stratégiou EÚ.

Článok 86
Predchádzanie organizovanému zločinu a iným nezákonným činnostiam a boj proti nim

Strany spolupracujú pri predchádzaní a boji proti trestnej činnosti a nezákonnej činnosti, organizovanej alebo neorganizovanej, ako napríklad:

– prevádzačstvo a obchod s ľuďmi,

– nezákonné hospodárske činnosti, najmä falšovanie peňazí a bezhotovostných platobných prostriedkov, nezákonné operácie s takými produktmi ako napríklad priemyselný odpad, rádioaktívny materiál a operácie s nezákonnými, falšovanými alebo pirátskymi výrobkami,

– korupcia, či už v súkromnom alebo vo verejnom sektore, najmä v spojení s netransparentnými administratívnymi postupmi,

– daňový podvod,

– krádež totožnosti,

– nedovolené obchodovanie s drogami a psychotropnými látkami,

– nedovolené obchodovanie so zbraňami,

– falšovanie dokladov,

– pašovanie tovarov vrátane automobilov a nedovolené obchodovanie s nimi,

– počítačová trestná činnosť.

Pokiaľ ide o falšovanie meny, Čierna Hora úzko spolupracuje s Európskym spoločenstvom s cieľom bojovať proti falšovaniu bankoviek a mincí a potlačiť a potrestať akékoľvek falšovanie bankoviek a mincí, ku ktorému môže dochádzať na jej území. Pokiaľ ide o predchádzanie, Čierna Hora sa zameria na implementáciu opatrení, ktoré zodpovedajú opatreniam stanoveným v príslušných právnych predpisoch Spoločenstva, a na pristúpenie ku všetkým medzinárodným dohovorom súvisiacim s touto oblasťou práva. Čierna Hora môže využiť podporu Spoločenstva na výmenu, pomoc a odbornú prípravu v oblasti ochrany pred falšovaním meny.

V rámci boja proti organizovanému zločinu sa bude podporovať regionálna spolupráca a zosúladenie s uznávanými medzinárodnými normami.

Článok 87
Boj proti terorizmu

Strany sa dohodli, že budú v súlade s medzinárodnými dohovormi, ktorými sú viazané, a v súlade so svojimi zákonmi a inými svojimi právnymi predpismi spolupracovať v záujme predchádzania a potlačovania teroristických činov a ich financovania, a to takto:

– v rámci úplnej implementácie rezolúcie Bezpečnostnej rady OSN č. 1373 (2001) a ostatných príslušných rezolúcií OSN, medzinárodných dohovorov a nástrojov,

– prostredníctvom výmeny informácií o teroristických skupinách a sieťach, ktoré ich podporujú, pričom táto výmena sa uskutoční v súlade s medzinárodným a vnútroštátnym právom,

– prostredníctvom výmeny skúseností súvisiacich s prostriedkami a metódami boja proti terorizmu, skúseností z technickej oblasti a z oblasti odbornej prípravy, a prostredníctvom výmeny skúseností súvisiacich s predchádzaním terorizmu.

HLAVA VIII
POLITIKY SPOLUPRÁCE

Článok 88

1. Spoločenstvo a Čierna Hora začnú úzko spolupracovať s cieľom prispieť k rozvoju Čiernej Hory a podporiť jej rastový potenciál. Táto spolupráca posilní existujúce hospodárske väzby na čo najširšom možnom základe, na prospech oboch strán.

2. Politiky a iné opatrenia budú koncipované tak, aby Čiernej Hore priniesli trvalo udržateľný hospodársky a sociálny rozvoj. Tieto politiky by mali zabezpečiť, aby sa od začiatku v plnej miere zohľadňovali environmentálne aspekty a aby sa tieto aspekty prepojili s požiadavkou harmonického sociálneho rozvoja.

3. Politiky spolupráce budú začlenené do regionálneho rámca spolupráce. Osobitná pozornosť sa bude venovať opatreniam, ktoré môžu posilniť spoluprácu medzi Čiernou Horou a susednými krajinami vrátane členských štátov EÚ, čo prispeje

k stabilite v regióne. Rada pre stabilizáciu a pridruženie vymedzí v súlade s plánom európskeho partnerstva priority pokiaľ ide o ďalej uvedené politiky spolupráce, alebo v rámci nich.

Článok 89
Hospodárska a obchodná politika

Spoločenstvo a Čierna Hora napomôžu hospodárskym reformám tak, že budú spolupracovať na lepšom pochopení zásadných prvkov svojich ekonomík a na kvalitnejšej tvorbe a realizácii hospodárskej politiky v podmienkach trhového hospodárstva.

Na tento účel Spoločenstvo a Čierna Hora spolupracujú v týchto oblastiach:

– výmena informácií o makroekonomických výsledkoch a perspektívach a o stratégiách rozvoja,

– spoločná analýza hospodárskych otázok spoločného záujmu vrátane formovania hospodárskej politiky a nástrojov na jej realizáciu,

– podpora užšej spolupráce s cieľom urýchlenia prílevu know-how a prístupu k novým technológiám.

Čierna Hora sa bude usilovať o vytvorenie fungujúceho trhového hospodárstva a o postupnú aproximáciu svojich politík politikám európskej hospodárskej a menovej únie orientovaným na stabilitu. Na požiadanie orgánov Čiernej Hory môže Spoločenstvo poskytnúť pomoc na podporu úsilia Čiernej Hory v tejto oblasti.

Cieľom spolupráce bude takisto aj posilnenie právneho štátu vo sfére podnikania prostredníctvom stabilného a nediskriminačného právneho rámca v oblasti obchodu.

Do spolupráce v tejto oblasti patrí aj výmena informácií o zásadách a fungovaní európskej hospodárskej a menovej únie.

Článok 90
Spolupráca v oblasti štatistiky

Strany sa pri spolupráci v prvom rade zamerajú na prioritné oblasti súvisiace s *acquis* Spoločenstva v oblasti štatistiky vrátane hospodárskej, obchodnej, menovej a finančnej oblasti. Jej cieľom bude najmä vytvoriť efektívny a trvalo udržateľný štatistický systém schopný poskytovať spoľahlivé, objektívne a presné údaje potrebné na plánovanie a monitorovanie transformačného a reformného procesu v Čiernej Hore. Tento systém by mal takisto štatistickému úradu v Čiernej Hore umožniť, aby lepšie slúžil domácim klientom (a to verejnej správe, ako aj súkromnému sektoru). V rámci štatistického systému by sa mali dodržiavať základné štatistické zásady Organizácie spojených národov, zásady obsiahnuté v Kódexe európskej štatistiky a ustanovenia európskeho práva v oblasti štatistiky, a systém by sa mal vyvíjať smerom k *acquis* Spoločenstva. Strany budú spolupracovať predovšetkým, aby zabezpečili dôverný charakter individuálnych údajov, postupne zvýšili množstvo zbieraných údajov a údajov poskytovaných do Európskeho štatistického systému, a aby si vymieňali informácie o metódach, transfere know-how a odbornej príprave.

Článok 91
Bankovníctvo, poisťovníctvo a ostatné finančné služby

Spolupráca medzi Čiernou Horou a Spoločenstvom sa zameria na prioritné oblasti súvisiace s *acquis* Spoločenstva v oblasti bankovníctva, poisťovníctva a finančných služieb. Strany budú spolupracovať, aby vytvorili a ďalej rozvíjali vhodný rámec na podporu bankovníctva, poisťovníctva a finančných služieb v Čiernej Hore, ktorý bude založený na zásadách spravodlivej hospodárskej súťaže a zabezpečí rovnosť podmienok.

Článok 92
Spolupráca v oblasti vnútornej kontroly a externého auditu

Strany sa pri spolupráci zamerajú na prioritné oblasti súvisiace s acquis Spoločenstva v oblasti verejnej vnútornej finančnej kontroly (PIFC) a externého auditu. Strany budú predovšetkým spolupracovať, aby v Čiernej Hore prostredníctvom vytvorenia a prijatia príslušných predpisov vytvorili transparentný, efektívny a hospodárny systém verejnej vnútornej finančnej kontroly vrátane systému finančného hospodárenia a kontroly, funkčne nezávislého vnútorného auditu a nezávislých systémov externého auditu, ktorý bude v súlade s medzinárodne uznávanými normami a metódami a osvedčenými postupmi EÚ. Spolupráca sa takisto sústredí aj na budovanie kapacít najvyššieho audítorského orgánu Čiernej Hory. Aby mohli byť splnené povinnosti v oblasti koordinácie a harmonizácie vyplývajúce z požiadaviek tohto článku, spolupráca sa takisto sústredí aj na vytvorenie a posilnenie ústredných harmonizačných útvarov pre finančné hospodárenie a kontrolu a pre vnútorný audit.

Článok 93
Podpora a ochrana investícií

Strany v rozsahu svojej pôsobnosti v oblasti podpory a ochrany investícií spolupracujú s cieľom vytvoriť priaznivé podmienky pre domáce a zahraničné súkromné investície, čo je základný prvok hospodárskej a priemyselnej revitalizácie Čiernej Hory. Čierna Hora sa v rámci spolupráce sústredí predovšetkým na skvalitnenie právneho rámca na podporu a ochranu investícií.

Článok 94
Priemyselná spolupráca

Spolupráca sa zameria na podporu modernizácie a reštrukturalizácie priemyslu v Čiernej Hore a jeho jednotlivých odvetví. Patrí sem aj priemyselná spolupráca medzi hospodárskymi subjektmi s cieľom posilniť súkromný sektor za takých podmienok, ktoré zabezpečia ochranu životného prostredia.

V iniciatívach v oblasti priemyselnej spolupráce sa odzrkadlia priority stanovené oboma stranami. Zohľadnia sa v nich regionálne aspekty priemyselného rozvoja a prípadne sa podporia nadnárodné partnerstvá. V rámci týchto iniciatív by sa malo predovšetkým vyvíjať úsilie, aby sa vytvoril vhodný rámec pre podniky, zlepšilo riadenie a know-how, podporili

trhy, ich transparentnosť a podnikateľské prostredie. Osobitná pozornosť sa bude venovať tomu, aby sa v Čiernej Hore formovali efektívne aktivity na podporu vývozu.

V rámci spolupráce sa náležite zohľadní *acquis* Spoločenstva v oblasti priemyselnej politiky.

Článok 95
Malé a stredné podniky

Strany sa pri spolupráci zamerajú na vytváranie a posilňovanie malých a stredných podnikov (MSP) súkromného sektora a na formovanie nových podnikov v oblastiach s potenciálom pre rast a spoluprácu medzi MSP v Spoločenstve a v Čiernej Hore.

V rámci spolupráce sa náležite zohľadnia prioritné oblasti súvisiace s *acquis* Spoločenstva v oblasti MSP a usmernenia obsiahnuté v Európskej charte pre malé podniky.

Článok 96
Cestovný ruch

Strany sa pri spolupráci v oblasti cestovného ruchu zamerajú predovšetkým na posilnenie toku informácií o cestovnom ruchu (prostredníctvom medzinárodných sietí, databáz a pod.), na podporu rozvoja infraštruktúry, ktorá napomáha investovaniu do odvetvia cestovného ruchu a na účasť Čiernej Hory vo významných európskych organizáciách cestovného ruchu. Takisto sa zamerajú na preskúmanie možností spoločných operácií, posilnenia spolupráce medzi podnikmi cestovného ruchu, odborníkmi a verejnými orgánmi a ich príslušnými agentúrami v oblasti cestovného ruchu a transferu know-how (prostredníctvom odbornej prípravy, výmenných programov a seminárov). V rámci spolupráce sa náležite zohľadní *acquis* Spoločenstva súvisiace s týmto odvetvím.

Spolupráca môže byť začlenená do regionálneho rámca spolupráce.

Článok 97
Poľnohospodárstvo a agropriemysel

Strany sa pri spolupráci zamerajú na všetky prioritné oblasti súvisiace s *acquis* Spoločenstva v oblasti poľnohospodárstva a vo veterinárnej a fytosanitárnej sfére. Cieľom spolupráce bude predovšetkým modernizácia a reštrukturalizácia poľnohospodárstva a agropriemyslu, najmä aby sa v Čiernej Hore splnili hygienické požiadavky Spoločenstva, zlepšilo hospodárenie s vodou, dosiahol pokrok pri rozvoji vidieka, rozvinulo lesné hospodárstvo a aby sa podporila postupná aproximácia čiernohorských právnych predpisov a postupov pravidlám a normám Spoločenstva.

Článok 98
Rybné hospodárstvo

Strany preskúmajú možnosti určenia obojstranne výhodných oblastí spoločného záujmu v sektore rybného hospodárstva. V rámci spolupráce sa náležite zohľadnia prioritné oblasti súvisiace s *acquis* Spoločenstva v oblasti rybného hospodárstva a dodržia medzinárodné záväzky pokiaľ ide o pravidlá medzinárodných a regionálnych organizácií pre rybné hospodárstvo, ktoré sa týkajú hospodárenia so zdrojmi rybného hospodárstva a ich ochrany.

Článok 99
Clá

Strany nadviažu spoluprácu v tejto oblasti s cieľom zaručiť dodržiavanie ustanovení, ktoré sa majú prijať v oblasti obchodu, a dosiahnuť aproximáciu colného systému Čiernej Hory colnému systému Spoločenstva, čím prispejú k vytvoreniu podmienok pre plánovanú liberalizáciu podľa tejto dohody a pre postupnú aproximáciu čiernohorských právnych predpisov v colnej oblasti k *acquis*.

V rámci spolupráce sa náležite zohľadnia prioritné oblasti súvisiace s *acquis* Spoločenstva v colnej oblasti.

Pravidlá vzájomnej administratívnej pomoci medzi stranami v colnej oblasti sa stanovujú v protokole 6.

Článok 100
Dane

Strany budú spolupracovať v daňovej oblasti a aj v rámci opatrení, ktoré sú zamerané na prehĺbenie reformy daňového systému Čiernej Hory a reštrukturalizáciu daňovej správy, s cieľom zabezpečiť účinný výber daní a posilniť boj proti daňovým podvodom.

V rámci spolupráce sa náležite zohľadnia prioritné oblasti súvisiace s acquis Spoločenstva v daňovej oblasti a v oblasti boja proti škodlivej daňovej súťaži. Odstránenie škodlivej daňovej súťaže by sa malo uskutočniť na základe zásad kódexu správania pri zdaňovaní podnikov, na ktorom sa Rada dohodla 1. decembra 1997.

Spolupráca sa takisto zameria na zvýšenie transparentnosti, boj proti korupcii a zahrnutie výmeny informácií s členskými štátmi Európskej únie medzi kroky na podporu presadzovania opatrení na zamedzenie daňových podvodov, únikov a vyhýbania sa daňovej povinnosti. Čierna Hora okrem toho dobuduje sieť dvojstranných dohôd s členskými štátmi, a to v súlade s aktuálnym znením Vzorovej zmluvy OECD o zamedzení dvojitého zdanenia v odbore daní z príjmu a daní z majetku a aj na základe Vzorovej zmluvy OECD o výmene informácií o daňových záležitostiach, pokiaľ je nimi členský štát, ktorý žiada o uzavretie dohody viazaný.

Článok 101
Spolupráca v sociálnej oblasti

Pokiaľ ide o oblasť zamestnanosti, strany sa pri spolupráci zamerajú predovšetkým na skvalitnenie služieb pri hľadaní práce a profesijného poradenstva, na vytváranie podporných opatrení a na podporu miestneho rozvoja s cieľom napomôcť reštrukturalizácii priemyslu a trhu práce. Spolupráca okrem toho zahrnie aj také opatrenia ako sú štúdie, dočasné preloženie odborníkov, informačné aktivity a odborná príprava.

Strany budú spolupracovať, aby napomohli reforme čiernohorskej politiky zamestnanosti v rámci intenzifikácie hospodárskej reformy a integrácie. Spolupráca sa zacieli aj na podporu prispôsobovania čiernohorského systému sociálneho zabezpečenia novým hospodárskym a sociálnym požiadavkám a bude zahŕňať aj úpravu čiernohorských právnych predpisov

týkajúcich sa pracovných podmienok a rovnosti príležitostí žien a mužov, osôb so zdravotným postihnutím a osôb patriacich k menšinám a aj zvyšovanie úrovne ochrany zdravia a bezpečnosti pracovníkov, pričom sa zohľadní úroveň ochrany, ktorá existuje v Spoločenstve. Čierna Hora zabezpečí dodržiavanie základných dohovorov Medzinárodnej organizácie práce (ILO) a ich účinnú implementáciu.

V rámci spolupráce sa náležite zohľadnia prioritné oblasti súvisiace s *acquis* Spoločenstva v tejto oblasti.

Článok 102
Vzdelávanie a odborná príprava

Cieľom spolupráce strán bude, aby sa v Čiernej Hore zvýšila úroveň všeobecného vzdelávania a odborného vzdelávania a prípravy, ako aj politiky pre mládež a práce s mládežou vrátane neformálneho vzdelávania. Prioritou systémov vyššieho vzdelávania bude, aby sa v rámci medzivládneho bolonského procesu dosiahli ciele Bolonskej deklarácie.

Cieľom spolupráce strán bude takisto zabezpečiť, aby v rámci prístupu ku všetkým stupňom vzdelávania a odbornej prípravy v Čiernej Hore nedochádzalo k diskriminácii na základe pohlavia, rasy, etnického pôvodu alebo náboženstva.

Spoločenstvo prispeje k zlepšeniu štruktúr a aktivít v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy v Čiernej Hore prostredníctvom príslušných programov a nástrojov.

V rámci spolupráce sa náležite zohľadnia prioritné oblasti súvisiace s *acquis* Spoločenstva v tejto oblasti.

Článok 103
Spolupráca v oblasti kultúry

Strany sa zaväzujú podporovať spoluprácu v oblasti kultúry. Táto spolupráca bude okrem iného slúžiť na zvýšenie vzájomného pochopenia a úcty medzi jednotlivcami, spoločenstvami a národmi. Strany sa zaväzujú aj k spolupráci na podporu kultúrnej rozmanitosti, najmä v rámci Dohovoru UNESCO o ochrane a podpore rozmanitosti kultúrnych prejavov.

Článok 104
Spolupráca v audiovizuálnej oblasti

Strany budú spolupracovať s cieľom podporiť audiovizuálnu tvorbu v Európe a koprodukciu v oblasti kinematografie a televíznej produkcie.

Spolupráca by okrem iného mohla zahŕňať školiace programy a nástroje pre novinárov a iných odborníkov z oblasti médií, ako aj technickú pomoc verejným i súkromným médiám s cieľom posilniť ich nezávislosť, profesionalitu a väzby medzi európskymi médiami.

Čierna Hora zladí svoje politiky úpravy obsahových aspektov cezhraničného vysielania s politikami Európskeho spoločenstva a svoje právne predpisy bude harmonizovať s *acquis* EÚ. Čierna Hora bude venovať osobitnú pozornosť otázkam súvisiacim s nadobúdaním práv duševného vlastníctva k programom a satelitnému, káblovému a pozemnému vysielaniu.

Článok 105
Informačná spoločnosť

Spolupráca sa bude rozvíjať vo všetkých oblastiach súvisiacich s acquis Spoločenstva v oblasti informačnej spoločnosti. Bude podporovať najmä postupné zladenie čiernohorských politík a právnych predpisov v tomto sektore s politikami a právnymi predpismi Spoločenstva.

Strany budú takisto spolupracovať na ďalšom rozvoji informačnej spoločnosti v Čiernej Hore. Globálnym cieľom bude pripraviť spoločnosť ako celok na digitálnu éru, prilákať investície a zabezpečiť interoperabilitu sietí a služieb.

Článok 106
Siete a služby elektronických komunikácií

Spolupráca sa v prvom rade zameria na prioritné oblasti súvisiace s *acquis* Spoločenstva v tejto oblasti.

Strany predovšetkým posilnia spoluprácu v oblasti sietí a služieb elektronickej komunikácie, pričom konečným cieľom bude, aby 3 roky po nadobudnutí platnosti tejto dohody Čierna Hora prijala *acquis* Spoločenstva v týchto sektoroch.

Článok 107
Informácie a komunikácia

Spoločenstvo a Čierna Hora prijmú opatrenia potrebné na posilnenie vzájomnej výmeny informácií. Prioritu budú mať programy zamerané na poskytovanie hlavných informácií o Spoločenstve širokej verejnosti a špecializovanejších informácii odborným kruhom.

Článok 108
Doprava

Strany sa pri spolupráci zamerajú na prioritné oblasti súvisiace s *acquis* Spoločenstva v oblasti dopravy.

Cieľom spolupráce môže byť najmä reštrukturalizácia a modernizácia jednotlivých druhov dopravy v Čiernej Hore, zlepšenie voľného pohybu osôb a tovaru, rozšírenie prístupu na dopravný trh a k dopravným zariadeniam vrátane prístavov a letísk. Okrem toho by spolupráca mohla podporiť rozvoj multimodálnych infraštruktúr s prepojením na hlavné transeurópske siete s cieľom posilniť najmä regionálne prepojenia v juhovýchodnej Európe v súlade s memorandom o porozumení o rozvoji základnej regionálnej dopravnej siete. Cieľom spolupráce by malo byť, aby sa dosiahli prevádzkové štandardy porovnateľné so štandardmi platnými v Spoločenstve a aby sa v Čiernej Hore vytvoril taký dopravný systém, ktorý bude kompatibilný a zosúladený so systémom Spoločenstva a aby sa v rámci dopravy zlepšila ochrana životného prostredia.

Článok 109
Energetika

Spolupráca sa v prvom rade zameria na prioritné oblasti súvisiace s *acquis* Spoločenstva v oblasti energetiky. Bude založená na regionálnej zmluve o založení Energetického spoločenstva a bude sa rozvíjať s cieľom postupnej integrácie Čiernej Hory do európskych trhov s energiou. Spolupráca sa zameria najmä na:

- tvorbu a plánovanie energetickej politiky a modernizáciu infraštruktúry, skvalitnenie a diverzifikáciu ponuky, zlepšenie prístupu na trh s energiou vrátane pomoci tranzitu, prenosu a distribúcii, a na obnovenie elektrických prepojení regionálneho významu so susednými krajinami,

- podporu úspor energie, energetickej účinnosti, obnoviteľných zdrojov energie a na skúmanie dosahov výroby a spotreby energie na životné prostredie,

- vytváranie rámcových podmienok pre reštrukturalizáciu energetických podnikov a spoluprácu medzi podnikmi pôsobiacimi v tomto odvetví.

Článok 110
Jadrová bezpečnosť

Strany budú spolupracovať v oblasti jadrovej bezpečnosti a bezpečnostných opatrení: Spolupráca by sa mohla týkať:

- skvalitnenia zákonov a iných právnych predpisov strán v oblasti radiačnej ochrany, v oblasti jadrovej bezpečnosti, evidencie a kontroly jadrových materiálov a posilnenia orgánov dohľadu a ich zdrojov,

- podpory uzatvárania dohôd medzi členskými štátmi prípadne Euratomom a Čiernou Horou o včasnom varovaní a rýchlej výmene informácií v prípade jadrových havárií a o havarijnej pripravenosti a v prípade potreby o všeobecných otázkach jadrovej bezpečnosti,

- občianskoprávnej zodpovednosti v oblasti jadrovej energie.

Článok 111
Životné prostredie

Strany budú rozvíjať a posilňovať vzájomnú spoluprácu v oblasti životného prostredia, pričom jej hlavnou úlohou bude zastavenie ďalšieho poškodzovania životného prostredia a začatie zlepšovania environmentálnej situácie s cieľom dosiahnuť trvalo udržateľný rozvoj.

Strany nadviažu spoluprácu predovšetkým s cieľom posilniť administratívne štruktúry a postupy na zabezpečenie strategického plánovania environmentálnych otázok a koordináciu medzi príslušnými subjektmi, pričom sa zamerajú na zladenie právnych predpisov Čiernej Hory s acquis Spoločenstva. Spolupráca by sa mohla sústrediť aj na rozvoj stratégií na účely podstatného zníženia miestneho, regionálneho a cezhraničného znečistenia vzduchu a vody, vytvorenia rámca na efektívnu, ekologicky čistú, trvalo udržateľnú a obnoviteľnú výrobu a spotrebu energie a vykonania hodnotenia vplyvov na životné prostredie a strategického

environmentálneho hodnotenia. Osobitná pozornosť sa bude venovať ratifikácii a vykonávaniu Kjótskeho protokolu.

Článok 112
Spolupráca v oblasti výskumu a technického rozvoja

Strany budú podporovať spoluprácu v oblasti civilného vedeckého výskumu a technického vývoja na základe vzájomnej výhodnosti, a s prihliadnutím na dostupnosť zdrojov aj primeraný prístup k svojim programom pri vhodnej a účinnej ochrane práv duševného, priemyselného a obchodného vlastníctva.

V rámci spolupráce sa náležite zohľadní *acquis* Spoločenstva v oblasti výskumu a technického rozvoja.

Článok 113
Regionálny a miestny rozvoj

Strany sa budú usilovať o posilnenie spolupráce v oblasti regionálneho a miestneho rozvoja s cieľom prispieť k hospodárskemu rozvoju a zmenšiť rozdiely medzi regiónmi. Osobitná pozornosť sa bude venovať cezhraničnej, nadnárodnej a medziregionálnej spolupráci.

V rámci spolupráce sa náležite zohľadní acquis Spoločenstva v oblasti regionálneho rozvoja.

Článok 114
Verejná správa

Cieľom spolupráce bude zabezpečiť rozvoj efektívnej a zodpovednej verejnej správy v Čiernej Hore a predovšetkým podporiť právny štát a riadne fungovanie štátnych inštitúcií na prospech čiernohorského obyvateľstva ako celku a plynulý rozvoj vzťahov medzi EÚ a Čiernou Horou.

Spolupráca v tejto oblasti sa predovšetkým zameria na budovanie inštitúcií, kam patrí aj rozvoj a uplatňovanie transparentných a nestranných výberových konaní, riadenie ľudských zdrojov, profesijný rast vo verejnej službe, ďalšie vzdelávanie a propagácia etických noriem v rámci verejnej správy. Spolupráca bude zahŕňať všetky úrovne verejnej správy vrátane miestnej správy.

HLAVA IX
Finančná spolupráca

Článok 115

S cieľom dosiahnuť ciele stanovené v tejto dohode a v súlade s článkami 5, 116 a 118 môže Spoločenstvo poskytnúť Čiernej Hore finančnú pomoc vo forme grantov a pôžičiek, vrátane pôžičiek od Európskej investičnej banky. Pomoc od Spoločenstva je podmienená ďalším pokrokom pri plnení kodanských politických kritérií a najmä pokrokom pri plnení

konkrétnych priorít Európskeho partnerstva. Bude sa prihliadať aj na výsledky ročných preskúmaní krajín zapojených do procesu stabilizácie a pridruženia, najmä pokiaľ ide o záväzok príjemcov vykonať demokratické, hospodárske a inštitucionálne reformy, a na ďalšie závery Rady, ktoré sa predovšetkým týkajú dodržiavania programov úpravy. Pomoc poskytovaná Čiernej Hore bude zodpovedať identifikovaným potrebám, dohodnutým prioritám, schopnosti prijať a splácať poskytnuté prostriedky, ako aj opatreniam, ktoré boli prijaté na účely reformy a reštrukturalizácie hospodárstva.

Článok 116

Finančná pomoc vo forme grantu musí byť zahrnutá do prevádzkového opatrenia stanoveného príslušným nariadením Rady v rámci viacročného indikatívneho rámca a mať základ v ročnom programe činnosti zostavenom Spoločenstvom po prerokovaní s Čiernou Horou.

Finančná pomoc Spoločenstva môže zahŕňať všetky sektory spolupráce, pričom osobitná pozornosť sa bude venovať spravodlivosti, slobode a bezpečnosti, aproximácii právnych predpisov, hospodárskemu rozvoju a ochrane životného prostredia.

Článok 117

V prípade osobitnej potreby môže na žiadosť Čiernej Hory Spoločenstvo v súčinnosti s medzinárodnými finančnými inštitúciami a pri zohľadnení dostupnosti všetkých finančných zdrojov preskúmať možnosť udelenia mimoriadnej makro-finančnej pomoci spojenej s určitými podmienkami. Táto pomoc sa uvoľní v závislosti od splnenia podmienok, ktoré sa stanovia v rámci programu dohodnutého medzi Čiernou Horou a Medzinárodným menovým fondom (IMF).

Článok 118

Strany v záujme optimálneho využitia dostupných zdrojov zabezpečia, aby sa príspevky Spoločenstva poskytli v úzkej súčinnosti s príspevkami z iných zdrojov, ako napríklad z členských štátov, iných krajín a medzinárodných finančných inštitúcií.

Na tento účel si strany pravidelne vymieňajú informácie o všetkých zdrojoch pomoci.

HLAVA X
INŠTITUCIONÁLNE, VŠEOBECNÉ A ZÁVEREČNÉ USTANOVENIA

Článok 119

Týmto sa zriaďuje Rada pre stabilizáciu a pridruženie, ktorá vykonáva dohľad nad uplatňovaním a vykonávaním tejto dohody. Stretáva sa na príslušnej úrovni v pravidelných intervaloch, a keď si to vyžadujú okolnosti. Skúma všetky významné otázky v rámci tejto dohody a akékoľvek iné dvojstranné alebo medzinárodné otázky spoločného záujmu.

Článok 120

1. Rada pre stabilizáciu a pridruženie pozostáva z členov Rady Európskej únie a členov Komisie Európskych spoločenstiev na jednej strane a z členov čiernohorskej vlády na strane druhej.

2. Rada pre stabilizáciu a pridruženie prijme svoj rokovací poriadok.

3. Členovia Rady pre stabilizáciu a pridruženie sa môžu nechať zastupovať v súlade s podmienkami stanovenými v jej rokovacom poriadku.

4. Rade pre stabilizáciu a pridruženie striedavo predsedajú zástupca Európskeho spoločenstva a zástupca Čiernej Hory, a to v súlade s podmienkami, ktoré sa stanovia v jej rokovacom poriadku.

5. Pri prejednávaní otázok, ktoré sa jej týkajú, sa Európska investičná banka zúčastňuje na práci Rady pre stabilizáciu a pridruženie so statusom pozorovateľa.

Článok 121

Na účely dosiahnutia cieľov tejto dohody má Rada pre stabilizáciu a pridruženie právomoc prijímať rozhodnutia v rozsahu pôsobnosti tejto dohody a v prípadoch v nej uvedených. Prijaté rozhodnutia sú pre strany záväzné. Strany prijmú opatrenia potrebné na vykonanie prijatých rozhodnutí. Rada pre stabilizáciu a pridruženie môže vydávať aj vhodné odporúčania. Rozhodnutia a odporúčania navrhuje na základe dohody medzi stranami.

Článok 122

1. Rade pre stabilizáciu a pridruženie pomáha pri plnení jej povinností Výbor pre stabilizáciu a pridruženie, ktorý sa skladá zo zástupcov Rady Európskej únie a zástupcov Komisie Európskych spoločenstiev na jednej strane a zo zástupcov vlády Čiernej Hory na strane druhej.

2. Rada pre stabilizáciu a pridruženie vo svojom rokovacom poriadku vymedzí povinnosti Výboru pre stabilizáciu a pridruženie, medzi ktoré sa zahrnie aj príprava zasadnutí Rady pre stabilizáciu a pridruženie, a určí aj, ako bude výbor fungovať.

3. Rada pre stabilizáciu a pridruženie môže na Výbor pre stabilizáciu a pridruženie delegovať ktorúkoľvek zo svojich právomocí. V takom prípade prijíma Výbor pre stabilizáciu a pridruženie rozhodnutia v súlade s podmienkami stanovenými v článku 121.

Článok 123

Výbor pre stabilizáciu a pridruženie môže vytvárať podvýbory. Výbor pre stabilizáciu a pridruženie vytvorí podvýbory potrebné na primerané vykonanie tejto dohody najneskôr do konca prvého roku po dni nadobudnutia platnosti tejto dohody.

Vytvorí sa podvýbor pre riešenie otázok migrácie.

Článok 124

Rada pre stabilizáciu a pridruženie môže rozhodnúť o vytvorení ďalších osobitných výborov alebo orgánov, ktoré jej môžu pomáhať pri plnení jej povinností. Rada pre stabilizáciu a pridruženie vo svojom rokovacom poriadku určí zloženie a povinnosti týchto výborov alebo orgánov a aj to, ako budú fungovať.

Článok 125

Týmto sa zriaďuje parlamentný Výbor pre stabilizáciu a pridruženie. Výbor je fórum pre poslancov čiernohorského parlamentu a Európskeho parlamentu, kde sa môžu stretávať a vymieňať si názory. Schádza sa s periodicitou, ktorú si sám určí.

Parlamentný Výbor pre stabilizáciu a pridruženie pozostáva z poslancov Európskeho parlamentu na jednej strane a z poslancov čiernohorského parlamentu na strane druhej.

Parlamentný Výbor pre stabilizáciu a pridruženie prijme svoj rokovací poriadok.

Parlamentnému Výboru pre stabilizáciu a pridruženie striedavo predsedá Európsky parlament na jednej strane a čiernohorský parlament na strane druhej, a to v súlade s podmienkami, ktoré sa stanovia v jeho rokovacom poriadku.

Článok 126

V rozsahu pôsobnosti tejto dohody sa každá zo strán zaväzuje zabezpečiť, aby fyzické a právnické osoby druhej strany mali prístup k jej príslušným súdom a správnym orgánom na účel obhajoby osobných práv a vlastníckych práv bez toho, aby boli diskriminované v porovnaní s jej štátnymi príslušníkmi.

Článok 127

Žiadne z ustanovení tejto dohody nebráni strane prijať opatrenia:

a) ktoré považuje za potrebné na to, aby zamedzila odhaleniu informácií, ktoré by bolo v rozpore s jej základnými bezpečnostnými záujmami,

b) ktoré sa týkajú výroby alebo obchodu so zbraňami, muníciou a vojenským materiálom alebo výskumu, vývoja, prípadne výroby nevyhnutnej na obranné účely za predpokladu, že takéto opatrenia nezhoršujú podmienky hospodárskej súťaže pri výrobkoch neurčených na špecificky vojenské účely,

c) ktoré považuje za nevyhnutné pre zaistenie vlastnej bezpečnosti v prípade vážnych vnútorných problémov nepriaznivo vplývajúcich na zákonnosť a poriadok, alebo v čase vojny alebo veľkého medzinárodného napätia vytvárajúceho hrozbu vojny, alebo za potrebné na splnenie si povinností prijatých v záujme udržania mieru a medzinárodnej bezpečnosti.

Článok 128

1. V oblastiach, na ktoré sa vzťahuje táto dohoda, a bez toho, aby tým bolo dotknuté ktorékoľvek z jej osobitných ustanovení platí, že:

– opatrenia uplatňované Čiernou Horou voči Spoločenstvu nesmú spôsobovať diskrimináciu medzi členskými štátmi, ich štátnymi príslušníkmi alebo ich podnikmi či firmami,

– opatrenia uplatňované Spoločenstvom voči Čiernej Hore nesmú spôsobovať diskrimináciu medzi čiernohorskými štátnymi príslušníkmi ani medzi čiernohorskými podnikmi či firmami.

2. Odsekom 1 nie je dotknuté právo strán uplatňovať príslušné ustanovenia ich daňových právnych predpisov voči daňovým poplatníkom, ktorí nie sú v rovnakej situácii pokiaľ ide o miesto bydliska.

Článok 129

1. Strany prijmú všetky všeobecné alebo osobitné opatrenia potrebné na splnenie záväzkov, ktoré im vyplývajú z tejto dohody. Dohliadnu na to, aby sa dosiahli ciele stanovené v tejto dohode.

2. Strany súhlasia s tým, že na žiadosť druhej strany vhodnou formou bezodkladne prerokujú všetky záležitosti, ktoré sa týkajú výkladu alebo vykonávania tejto dohody, ako aj iné relevantné aspekty ich vzájomných vzťahov.

3. Každá zo strán môže Rade pre stabilizáciu a pridruženie predložiť akýkoľvek spor týkajúci sa uplatňovania alebo výkladu tejto dohody. Ak sa tak stane, použije sa článok 130 a prípadne protokol 7.

   Rada pre stabilizáciu a pridruženie môže spor urovnať prostredníctvom záväzného rozhodnutia.

4. Ak jedna zo strán dôjde k záveru, že druhá strana si neplní záväzky vyplývajúce z tejto dohody, môže prijať vhodné opatrenia. Pred ich prijatím, okrem osobitne naliehavých prípadov, poskytne Rade pre stabilizáciu a pridruženie v záujme nájdenia pre obe strany prijateľného riešenia všetky relevantné informácie, ktoré sú potrebné pre dôkladné preskúmanie celej situácie.

   Pri výbere opatrení sa uprednostnia tie, ktoré najmenej narúšajú fungovanie tejto dohody. Tieto opatrenia sa bezodkladne oznámia Rade pre stabilizáciu a pridruženie, a ak o to druhá strana požiada, prerokujú sa v rámci tohto orgánu, alebo v rámci Výboru pre stabilizáciu a pridruženie, alebo v rámci ktoréhokoľvek iného orgánu zriadeného podľa článku 123 alebo 124.

5. Ustanoveniami odsekov 2, 3 a 4 tohto článku nie sú dotknuté články 32, 40, 41, 42, 46 a protokol 3 (Vymedzenie pojmu „výrobky s pôvodom“ a pojmu „metódy administratívnej spolupráce“).

Článok 130

1. Ak medzi stranami vznikne spor súvisiaci s výkladom alebo vykonávaním tejto dohody, každá strana zašle druhej strane a Rade pre stabilizáciu a pridruženie formálnu žiadosť o vyriešenie spornej otázky.

Ak sa strana domnieva, že určité opatrenie prijaté druhou stranou alebo opomenutie druhej strany konať predstavuje porušenie povinností vyplývajúcich z tejto dohody, uvedie vo formálnej žiadosti o vyriešenie sporu dôvody, na základe ktorých tak usudzuje, a prípadne aj informáciu o tom, že zvažuje prijatie opatrení podľa článku 129 ods. 4 tejto dohody.

2. Strany sa usilujú o vyriešenie sporu tak, že v rámci Rady pre stabilizáciu a pridruženie a ostatných orgánov uvedených v odseku 3 začnú v dobrej viere rokovať s cieľom čo najskôr dosiahnuť obojstranne prijateľné riešenie.

3. Strany poskytnú Rade pre stabilizáciu a pridruženie všetky relevantné informácie, ktoré sú potrebné pre dôkladné preskúmanie celej situácie.

Pokiaľ nebolo začaté rozhodcovské konanie podľa protokolu 7, spor sa až do vyriešenia prejednáva na každom zasadnutí Rady pre stabilizáciu a pridruženie. Spor sa považuje za vyriešený, keď Rada pre stabilizáciu a pridruženie prijala záväzné rozhodnutie o urovnaní veci podľa článku 129 ods. 3, alebo keď Rada vyhlási, že spor zanikol.

Spor sa môže na základe dohody strán alebo na žiadosť niektorej z nich prerokovať aj na zasadnutí Výboru pre stabilizáciu a pridruženie alebo akéhokoľvek iného relevantného výboru alebo orgánu zriadeného na základe článku 123 alebo 124. Spor sa môže prerokovať aj písomnou formou.

Všetky informácie poskytnuté v rámci rokovaní zostanú dôvernými.

4. Ak ide o vec, ktorá patrí do rozsahu pôsobnosti protokolu 7, strana môže predložiť predmet sporu na urovnanie prostredníctvom rozhodcovského konania podľa tohto protokolu, ak strany nedokázali vyriešiť spor do dvoch mesiacov od začatia postupu na urovnávanie sporov podľa odseku 1.

Článok 131

Touto dohodou nie sú dotknuté práva jednotlivcov a hospodárskych subjektov, ktoré im vyplývajú z existujúcich dohôd zaväzujúcich jeden alebo viacero členských štátov na jednej strane a Čiernu Horu na strane druhej, a to až pokým sa touto dohodou nedosiahnu pre jednotlivcov a hospodárske subjekty také práva, ktoré sú s uvedenými právami rovnocenné.

Článok 132

Všeobecné zásady účasti Čiernej Hory na programoch Európskeho spoločenstva sú stanovené v protokole 8.

Protokoly 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 a 8 a prílohy I až VII sú neoddeliteľnou súčasťou tejto dohody.

Článok 133

Táto dohoda sa uzatvára na neurčitý čas.

Túto dohodu môže vypovedať ktorákoľvek strana formou oznámenia druhej strane. Platnosť tejto dohody sa skončí šesť mesiacov po dni takéhoto oznámenia.

Každá strana môže s okamžitou účinnosťou pozastaviť uplatňovanie tejto dohody, ak druhá strana nedodržiava niektorý z jej základných prvkov.

Článok 134

Na účely tejto dohody výraz „strany“ znamená Spoločenstvo, alebo jeho členské štáty, alebo Spoločenstvo a jeho členské štáty, v súlade s ich príslušnými právomocami, na jednej strane, a Čiernu Horu na strane druhej.

Článok 135

Táto dohoda sa vzťahuje na územia, na ktorých sa uplatňuje Zmluva o založení Európskeho spoločenstva a Zmluva o založení Európskeho spoločenstva pre atómovú energiu, a to za podmienok v nich stanovených, na jednej strane, a na územie Čiernej Hory na strane druhej.

Článok 136

Depozitárom tejto dohody je generálny tajomník Rady Európskej únie.

Článok 137

Táto dohoda je vyhotovená v dvoch exemplároch v každom z úradných jazykov strán, pričom každý text je rovnako autentický.

Článok 138

Strany schvália túto dohodu v súlade so svojimi vlastnými postupmi.

Táto dohoda nadobúda platnosť prvým dňom druhého mesiaca nasledujúceho po dni, keď si strany navzájom oznámili ukončenie postupov uvedených v prvom odseku.

Článok 139
Dočasná dohoda

Strany sa dohodli, že ak pred ukončením postupov potrebných na nadobudnutie platnosti tejto dohody nadobudnú prostredníctvom dočasnej dohody medzi Spoločenstvom a Čiernou Horou účinnosť ustanovenia niektorých jej častí, najmä ustanovenia týkajúce sa voľného pohybu tovaru a príslušné ustanovenia o doprave, bude na účely ustanovení hlavy IV, článkov 73, 74 a 75 tejto dohody, jej protokolov 1, 2, 3, 5, 6 a 7 a príslušných ustanovení protokolu 4 v súvislosti so záväzkami obsiahnutými v týchto ustanoveniach výraz „deň nadobudnutia platnosti tejto dohody“ znamenať deň nadobudnutia platnosti dočasnej dohody.